

εε76

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πρὸς τὴν **Α. Θ. Παναγιότητα**
τὸν **Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην**
κύριον κύριον **Κωνσταντῖνον τὸν Ε΄.**

κτλ. κτλ. κτλ.

Παναγιώτατε,

Ἐκκληροῦντες τὴν ἐντολήν, ἣν κατ' ἀπόφασιν τῶν δύο
Αἰοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων ἐλάβομεν παρὰ τοῦ προκα-
τόχου τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, ἐρχόμεθα, ἵνα
ὑποβάλωμεν Αὐτῇ τὰς ταπεινὰς ἡμῶν σκέψεις περὶ τῶν Ληπτέων
μέτρων πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀκινήτου περιουσίας τῶν ἱερῶν
Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν, πολλοὺς καὶ ποικίλους διατρεχούσης κιν-
δύρους καί, ὡς ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τινῶν παραδειγμάτων, καθ' ἑκά-
στην μειουμένης ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως συστηματικῆς, Λελογισμέ-
νης καὶ συμφῶρου πρὸς τοὺς κειμένους νόμους προστασίας καὶ
ὑπερασπίσεως αὐτῆς ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων.

Ὡς γνωστόν, τὸ ἔγγειον δίκαιον ἐν τῇ ὑψηλῇ Αὐτοκρατορίᾳ
δὲν εἶναι ἐνιαῖον. Τὰ ἀκίνητα κτήματα διαιροῦνται εἰς διαφόρους
κατηγορίας, ὧν ἑκάστη διέπεται ὑπὸ ἰδίας νομοθεσίας. Ἴνα ὀρίσω-
μεν λοιπὸν τοὺς κινδύρους, οὓς διατρέχουσι τὰ ἀκίνητα μοναστηρια-
κὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα, καὶ σκεφθῶμεν περὶ τῶν μέσων
τῆς προλήψεως ἢ ἀποσοθήσεως αὐτῶν, ὠφείλομεν πρῶτον εὖ γνω-
ρίσωμεν τὰς κατηγορίας εἰς ἃς ἀνάγονται τὰ κτήματα ταῦτα· τοῦτο
δὲ δὲν ἦτο δυνατόν εἰς ἐπιτελευχθῆναι, ἢ διὰ τῆς μελέτης ὅσον οἶόν τε
πλειόνων τίτλων ιδιοκτησίας τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ
διαφόρων ἄλλων ἐγγράφων σχετικῶν πρὸς τὸ ζήτημα. Αὐστουχῶς
οἱ εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν τεθέντες τίτλοι ἦσαν πολλὰ ὀλίγοι, τοῦθ'
ὅπερ ἐδυσχέραινε μέγας τὸ ἡμέτερον ἔργον καὶ μακροχρονιω-
τέραν κατέστησε τὴν ἐπιτέλεισιν αὐτοῦ, διότι ἠναγκάσθημεν εὖ
περιυλλέξωμεν ἔνθεν κακείθεν τὰς ἀναγκαιούσας πληροφορίας
πρὸς μόρφωσιν ὅσον οἶόν τε ἀκριβοῦς ἰδέας περὶ οὗ ἐμέλλομεν εὖ
ἀποφανθῶμεν θέματος. Ἐπὶ ἐνός μέρους μάλιστα, ἀφορῶντος τὰς
δημοσίας γαίας, αἱ συλλεγείσασαι πληροφορίαι ἦσαν τοσοῦτο γλίτχοι,
ὥστε πρὸς ἀποφυγὴν γέων ἀναβολῶν, προετιμήσαμεν εὖ ἀναθέσω-

μεν εἰς τοὺς μεθ' ἡμῶν τὴν ὀριστικὴν ἐπ' αὐτοῦ γράματευσιν, ἀρ-
κεσθέντες γὰρ ὑποδείξωμεν τὰ ἐξεταστέα σημεῖα καὶ τὰ μέτρα, ἄ-
τινα θὰ ἦτο ἀνάγκη, καθ' ἡμῶν, γὰρ ληφθῶσιν ἀγαλόμενος τοῦ ἀπο-
τελέσματος τῶν γενησομένων ἐρευνῶν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι αἱ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν μοναστηριακῶν
καὶ ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων γενησόμεναι ἐνέργειαι, διὰ τὰ ἦναι
ἀποτελεσματικαί, πρέπει γὰρ ἐδράζονται ἐπὶ ὑγιῶν καὶ ρομίμων
βάσεων καὶ ταύτας προσεπαθήσαμεν γὰρ ὑποδείξωμεν. Ἀλλὰ τὸ
λελογισμένον καὶ ρόμιμον τῶν ἐνεργειῶν δὲν ἀρκεῖ· αἱ ἐνέργειαι
αὗται πρέπει συγχρόνως γὰρ ἦναι καὶ δραστήριοι, συνεχεῖς, ἐπίμο-
νοι καὶ διαρκεῖς.

Ἡ παρουσία τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παραγιότητος ἐπὶ
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον
ἐχέγγυον, ὅτι τοιαῦται εἴσονται αἱ τῶν ἀρμοδιῶν ἐνέργειαι ἐν τῷ
μέλλοντι, οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Παραγιότης θέλει
κατορθῶσει γὰρ ἐμπνεύσει αὐτοῖς τὸν ὕψ' οὐ αὐτὴ ἐμπνέεται ἀκραί-
ων ἢ ζήλον ὑπὲρ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς μοναστηριακῆς καὶ ἐκκλη-
σιαστικῆς ἀκινήτου περιουσίας, ἣτις εἶναι καὶ πρέπει γὰρ ἦναι εἰς
τῶν σπουδαιοτέρων ὑπηρετῶν τῆς ἡθικῆς καὶ διαγωγικῆς διαπλά-
σεως τοῦ Γένους.

Καὶ ἤδη μεταβαίνομεν εἰς τὸ θέμα ἡμῶν ἀφοῦ ὑπομνήσωμεν,
ὅτι ἐν τῇ γ.λώσσει τῶν Πατριαρχείων μοναστηριακὰ καὶ ἐκκλη-
σιαστικὰ κτήματα λέγονται οὐχὶ μόνον τὰ κατ' ἐνθεῖαν εἰς Μορῆν
τινα ἢ Ἐκκλησίαν ἀνήκοντα, ἀλλὰ καὶ τὰ κτήματα τῶν Σχο-
λείων, Νοσοκομείων καὶ ἄλλων ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων τῶν ὀρθο-
δόξων κοινοτήτων, διότι πάντα τὰ ἰδρύματα ταῦτα ἐξαρτῶνται
ἐκ τῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν κατὰ τόπους Μητροπόλεων ἢ ἐκ
τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Μορῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν ὁποίων
εὐρίσκονται (ὄρα ἀπόφασιν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ὑπὸ ἡμερο-
μηνίαν 1865).

Ὅφειλομεν πρὸς τοῦτοις γὰρ προσθέσωμεν ὅτι καίτοι ἐν τῇ
ἡμετέρᾳ ἐργασίᾳ δὲν εἶχομεν ὑπ' ὄψιν ἢ τὰς Σταυροπηγιακὰς Μο-
ρὰς καὶ τὰς ἱερὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινου-
πόλεως, ὡς τὰς μόνας ἀπ' ἐνθεῖας ἐξαρτωμένας ἐκ τῆς κεντρικῆς
ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, οὐχ ἤττον ὅσα λέγομεν περὶ αὐτῶν ἐφαρ-
μόζονται πληρέστατα καὶ ἐπὶ τῶν κτημάτων τῶν ἐνοριακῶν Μορῶν
καὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἐκκλησιῶν.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ

ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ

ΚΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΤΗΜΑΤΩΝ

1η Κατηγορία.

Γαῖαι ἀνέκαθεν προσηρτημέναι εἰς
τὰς Μονὰς καὶ ὡς τοιαῦται ἐγ γεγραμμέ-
ναι ἐν τῷ Γενικῷ Κτηματολογίῳ τοῦ
Κράτους. Αἱ γαῖαι αὗται ἀνήκον εἰς
τὰς Μονὰς πρὸ τῆς κατακτήσεως καὶ
μετὰ τὴν κατάκτησιν ἀφέθησαν εἰς αὐ-
τὰς, παραχωρηθέντος πολλάκις αὐταῖς
καὶ προνομίου ἀσυδοσίας, κατὰ δὲ τὸ
122ον ἀρ' ἄρον τοῦ περὶ Γαίῶν Νόμου εἶ-
ναι ἀναπαλλοτρίωτοι, ἀληνοῦπ σατηλ-
μαζ (النوب صائلاز).

Αἱ γαῖαι αὗται ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἐγ-
γράφοις, ἅπερ διεξήλθομεν, χαρακτηρί-
ζονται ὡς μοναστηρὰ μουτελῆχ ἐραζή
(مناستره متعلق اراضي), καὶ μοναστηρὰ μαχ-
σοὺς ἐραζή (مناستره مخصوص اراضي), καὶ κε-
λίσεγια (μοναστηρὰ) μεϊκούφ ἐραζή
(مناستره «مناستره» موقوف اراضي), καὶ μονα-
στηρὴν βκκφή (مناستره وقفي), καὶ μονα-
στηρὸν ρουχμπανλαρηνήν βκκφ. γέτ οὐζρέ
ζάπτ βέ τεταρρούφ ἰτικλερῆ ἐραζή
(مناستره رهبانلرينك وقفت اوزره ضبط وتصرف
اراضي), καὶ μερπούουλ οὐζέρ ἐραζή
(مرفوع العشر اراضي). Ὑπὸ δὲ τοῦ περὶ Γαι-
ῶν Νόμου ὀνομάζονται μοναστηρὰ μερ-
μπούτ ἐραζή (مناستره مربوط اراضي), ἣτοι
γαῖαι προσηρτημέναι εἰς τὰς Μονὰς.

Τοιαῦται εἶναι πολλαὶ γαῖαι ἀνήκουσαι εἰς τὴν ἐν τῷ δήμῳ Ματσούκας τῆς ἐπαρχίας Τραπεζοῦντος Μονὴν τῆς Παναγίας τοῦ Σουμελαῖ. Ὅρα φερμάνια αὐτῆς ὑπὸ χρονολογίαν 1013, 1051, 1082 1113 κτλ. καὶ χοτζέτια ὑπὸ χρονολογίαν 1088 καὶ 1102.

2α Κατηγορία.

Γαῖαι προσαρτηθεῖσαι εἰς τὰς Μονὰς μετὰ τὴν κατάκτησιν καὶ ἐγγραφεῖται εἰς τὸ Γενικὸν Κτηματολόγιον τοῦ Κράτους ὡς ἀνήκουσαι εἰς αὐτάς ἐν εἴδει βακουφίου. Αἱ γαῖαι αὗται ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῶν Μονῶν· εἰσὶ δὲ καὶ τινες δωρηθεῖσαι αὐταῖς ὑπὸ Σουλτάνων. Μεταξὺ τῶν γαιῶν τούτων ὑπάρχουσι καὶ γαῖαι, αἵτινες ἀρχικῶς ἦσαν δημόσιοι καὶ ἐπομένως ἢ προσάρτησις αὐτῶν εἰς Μονήν, ἥτις ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀφιέρωσιν δὲν ἐπετρέπετο, ὡς θέλομεν ἶδει καὶ παρακατιῶν, ὑπὸ τοῦ Νόμου· ἐγένετο ὁμῶς παρὰ βλάβεις ἐκ μέρους τοῦ δημοσίου λόγῳ ἄκρας εὐσπλαγγνίας (πρὸς τοὺς μοναχοὺς (مرحمت اولنوب)). (Περὶ γαιῶν ἀγορασθεισῶν ὑπὸ Μονῆς ὄρα φερμάνιον τοῦ Σουλτάν Μεχμέτ τοῦ Γ' ἐκδοθὲν κατὰ τὸ 1006 πρὸς ἐπικύρωσιν ἐτέρου ἐκδοθέντος τὸ 982 καὶ ἐπιδιμάζον εἰς τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βερροίας Σκήτην τοῦ Προδρόμου τὰς γαῖας, αἵτινες ἀνήκουσαι πρὶν εἰς αὐτήν, ἐτέθησαν εἰς δημοπρασίαν ὑπὸ τοῦ Βέιτ-ούλ-Μάλ καὶ ἠγοράσθησαν πάλιν ὑπὸ τῆς ἰδίας Μονῆς καὶ τότε ἐπετράπη ἢ εἰς αὐτήν προσάρτησις αὐτῶν).

(Περὶ γαιῶν δωρηθεισῶν ὑπὸ Σουλτάνων ὄρα φερμάνιον)

Αἱ γαῖαι τῆς κατηγορίας ταύτης πληρώνουσι πάντας τοὺς νομίμους φόρους, ὅσαι δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἀρχικῶς δημόσιαι πληρώνουσι καὶ μουκαταῶν. Θεωρούμεναι ὡς βακούφια, εἶναι ἀναπαλλοτρίωτοι.

3η Κατηγορία.

Γαῖαι μουκατααλίδικαι, ἧτοι ἀνήκουσαι εἰς βακούφιόν τινος τῶν Σουλτάνων καὶ προσαρτηθεῖσαι εἰς τὰς Μονὰς, ἢ τὰς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ πληρώνωσι μουκαταῶν, ἐγγραφεῖται δὲ ὡς τοιαῦται εἰς τὸ Γενικὸν Κτηματολόγιον. Αἱ γαῖαι αὗται ὑπόκεινται εἰς τὰς περὶ μουκαταῶν διατάξεις τοῦ τῶν βακουφίων Νόμου καὶ πληρώνουσιν ἐκτὸς τοῦ μουκαταῶ καὶ πάντας τοὺς νομίμους φόρους. (Περὶ τῶν τοιούτων γαιῶν ὄρα τὸ ὑπὸ χρονολογίαν 1238 φερμάνιον, ὅπερ ἀπαγορεύει εἰς τοὺς εἰσπράκτορας τοῦ βακουφίου τοῦ Σεχζαδὲ Σουλτάν Μεχμέτ νὰ ἀπαιτῶσι παρὰ τῶν Μοναχῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος πλεόν τι παρὰ τὸν μουκαταῶν, τὸν ἀντιπροσωπεύοντα τὴν ἀξίαν τῆς δεκάτης τῶν εἰς αὐτὴν προσηρητημένων γαιῶν καὶ τοὺς λοιποὺς νομίμους φόρους αὐτῶν, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι αἱ γαῖαι αὗται εἶναι τοῦ εἴδους ταχσησάτ (تخصیصات قیلندن)).

4η Κατηγορία.

Ἄστυκὰ κτήματα μουκατααλίδικα. Ὅταν πρόκηται νὰ σχηματισθῇ Νεκροταφεῖον ἢ νὰ κτισθῇ Ἐκκλησία, Σχολή, Νοσοκομεῖον ἢ ὅ,τι ἄλλο χρησιμεῖον εἰς ἱερὸν ἢ ἀγαθοεργὸν σκοπὸν ἐπὶ γῆς ἀφιερωμένης ἢ δημοσίας, αὕτη δι' ἀπο-

φάσεως τοῦ ἀρμοδίου ἱεροδικαστηρίου (ἢ καὶ τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους) ἐπικυρωμένου δι' Αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος μεταβάλλεται πρῶτον εἰς μουκατακαλιδικήν, ἤτοι εἰς γῆν πληρώνουσαν ὠρισμένον ἐτήσιον δικαίωμα εἰς τὸ εἰς ὃ ἀνήκει βακούφιον καὶ δίδεται συγχρόνως ἄδεια νὰ ἐγερθῇ ἡ σκοπούμενη οἰκοδομὴ ἐπ' αὐτῆς. Πλείστα ὅσα ἱερά καὶ κοινωφελῆ ἰδρύματα μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτῶν εἶναι ὠκοδομημένα ἐπὶ τοιούτων γαιῶν. Τὰ τοιαῦτα κτήματα πληρώνουσι μόνον μουκαταῶν. Ἐξ αὐτῶν δὲ τὰ χρησιμεύοντα εἰς Νεκροταφεῖα εἶναι ἐγγεγραμμένα εἰς ὄνομα τοῦ Ἐθνους τῶν Ρωμαίων.

Ὡς ἐρρέθη εἰς μουκατακαλιδικὸν μεταβάλλεται τὸ βακουφικὸν γῆπεδον, ὅταν πρόκηται νὰ ἐγερθῇ ἐπ' αὐτοῦ ἴδρυμα χρησιμεῦον εἰς πραγμάτων τῆς σκοπούμενης ἀγαθοεργίας οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν θέλῃ τις νὰ κτίσῃ οἰκοδομὴν χρησιμεύουσαν ὡς πρόσοδος τοῦ ἀγαθοεργοῦ ἰδρύματος.

Ἐπίσης καὶ οἰκοδομὴ βακουφικὴ δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς μουκατακαλιδικὴν διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἱερόν ἢ ἀγαθοεργὸν ἴδρυμα, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον συμβαίνει σπανιώτατα.

Πᾶσα ἀθαιρέτος μεταβολὴ ἐν τῷ προορισμῷ τῶν τοιούτων ἰδρυμάτων ἀπαγορεύεται.

(Περὶ τοιούτου εἶδους μουκατακαλιδικοῦ γηπέδου ὄρα φερμάνιον ὑπὸ χρονολογίαν 1303, δι' οὗ μεταβάλλεται εἰς μουκατακαλιδικὸν διτελὲς βακουφικὸν οἰκόπεδον ἐν Σταυροδρομίῳ, διὰ νὰ ἀνακτισθῇ ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐνοριακὴ Σχολὴ τῆς

Παναγίας ἢ νῦν ἐπικαλουμένη Ζωγράφειον).

Βη Κατηγορία.

Κτήματα ἀφιερωμένα εἰς Μονάς, Ἐκκλησίας καὶ λοιπὰ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἱεροῦ μουσουλμανικοῦ δικαίου, ἤτοι βακούφια τῶν Μονῶν καὶ λοιπῶν ἰδρυμάτων. Τῶν βακουφίων τούτων κυριωτέρα πηγὴ εἶναι ἡ ἐξῆς: Θεοσεβεῖς καὶ φιλόανθρωποι χριστιανοὶ συμμορφούμενοι πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ περὶ βακουφίων νόμου, ἀφιέρωσαν εἰς Ἐκκλησίας χρηματικὰ τινα ποσά, ἵνα δι' αὐτῶν ἀγοραθῶσι προσοδοφόρα κτήματα, τῶν ὁποίων αἱ πρόσοδοι νὰ δαπανῶνται εἰς διατροφὴν πτωχῶν τῆς ἐνορίας καὶ εἰς ἐκτάκτους ἀνάγκας τῶν ἐνοριτῶν, ἢ πρὸς συντήρησιν ἀγαθοεργοῦ τινος ἰδρύματος ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐνορίας ἐξαρτωμένου. Τὰ οὕτως ἀγοραζόμενα κτήματα, ὡς ὄντα προϊόν χρημάτων ἀφιερωμένων γίνονται ἀφιερώματα (βακούφια) τῆς Ἐκκλησίας ἢ τοῦ ἰδρύματος, δηλαδή ἀνήκουσι κατὰ κυριότητα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ τὸ ἴδρυμα (قبة على وقف اولى) ὅταν ᾖναι ἐκ τοῦ εἶδους τῶν καθαρῶν ἰδιοκτητῶν صرفه كلاله κτημάτων.

Τοιαῦτα βακούφια ἔχουσι πολλὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἰδίως ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος τῶν Ὑψωμαθείων, ἡ Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Βαλουκλῆ καὶ ὁ ἅγιος Δημήτριος τῶν Ταταούλων, οὗτινος τὸ βακούφιον περιλαμβάνει ἄνω τῶν 300 ἀκινήτων, τῶν πλείστων εἰς βακούφια διτελῆ (ιδζαρετεινγη اچا پیلو) μετατετραμμένων. Τὸ βακούφιον τῆς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου

Πηγῆς λαμβάνει ἐν τοῖς ἐπιτήμοις ἐγγράφοις διάφορα ὀνόματα οἷον Μεργέμ ἀνά Κελιτσί βακφῆ (مرغیم آنا کلیسیا وقفی) Μπαληκλή Κε ἶσα βακφῆ (بالقلى کلیسا وقفی) καὶ Ροῦμ Χασταχανεσί βακφῆ (روم خسته خانه سی وقفی).

ὑπάρχουσι δὲ καὶ κτήματα, τὰ ὅποια ἀφιερώθησαν κατ' εὐθείαν ἤτοι ἔγιναν βάρφη ἀπὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν εἰς τὴν Μονὴν ἢ τὴν Ἐκκλησίαν.

Τὰ βακούφια ταῦτα ὑπόκεινται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὰς περὶ βακουφίων διατάξεις τοῦ Νόμου ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ τὰ βακούφια τῶν μουσουλμανικῶν ἱερῶν καὶ ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων. Αἱ ἐκκλησίαι εἰς αὐτὰ ἀνήκουσι δύνανται νὰ διαχειρίζονται καὶ ἐνοικιάζωσιν αὐτὰ ὡς μονοτελῆ (ἰδζαρέι βαχηδελῆ), ἢ νὰ πωραχωρῶσι τὴν νομὴν αὐτῶν εἰς τρίτους, δηλαδὴ νὰ μεταβάλλωσιν αὐτὰ εἰς διτελῆ (ἰδζαρετεϊνλῆ).

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις πάντα τὰ βακούφια τὰ ἀνήκοντα εἰς μουσουλμανικὰ ἰδρύματα ὑπήγαγεν ὑπὸ τὴν ἐν ποπιεϊάν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐδικαφίων (ἔδικάφι μαζμπουτά (اوقاف مضبوطه) καὶ Ἐδικάφι μουλχανκά (اوقاف ملحقه) ἐκτὸς τῶν καλουμένων Ἐδικάφι μουσττενὰ (اوقاف مستنا) ἤτοι βακούφια ἐξηρημέ- (να ἐν οἷς καταλέγονται καὶ πάντα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν ἰδρυμάτων τὰ βακούφια.

6η Κατηγορία.

Κτήματα τελείας ἰδιοκτησίας ἢ καθαρῶς ἰδιόκτητα (ἔμλάκι σιηρφέ (املاك صرفه) μουλκία, ἐγγεγραμμένα εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα τρίτων προσώπων. Δὲν ἀπην-

τήσαμεν κτήμα τελείας ἰδιοκτησίας ἐγγεγραμμένον ἀπ' εὐθείας εἰς ὄνομα κοινότητος ἢ ἱεροῦ καὶ ἀγαθοεργοῦ ἰδρύματος. Μόνον μεταξὺ τῶν ἀντιγράφων αὐτὰ τελευταίως ἐζητήσαμεν καὶ ἐλάβαμεν παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης ἀπαντᾶ εἰς τίτλος μουλκίου ἀναφέρων, ὅτι τὸ κτήμα εἶναι ἰδιοκτησία τοῦ . . . Μουτεβελῆ τοῦ ἐν Σμύρνη Ρωμαϊκοῦ Νοσοκομείου, ἀγοράσαντος αὐτὸ ἕνα χρησιμεύση ὡς πρόσοδος (ἀκάρ) τοῦ Νοσοκομείου τούτου.

7η Κατηγορία.

Κτήματα βακουρικὰ τοῦ εἶδους ἰδζαρετεϊνλοῦ (διτελῆ) ἐγγεγραμμένα εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα τρίτων. Τῶν τοιούτων κτημάτων ἡ κυριότης (ρεκαμπέ (رقب) ἀνήκει εἰς μουσουλμανικὸν ἢ χριστιανικὸν τι ἰδρυμα, ἢ δὲ Μονὴ ἢ Ἐκκλησία ἔχει μόνον τὴν νομὴν αὐτῶν (صرفε-σαρούφ), καὶ τυχὴν ἐμμέσως διὰ τοῦ προσώπου, εἰς οὗ τὸ ὄνομα εἶναι ἐγγεγραμμένη.

Κατὰ τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον, ὅπως τὰ διάφορα μουσουλμανικὰ ἰδρύματα, οὕτω καὶ αἱ Μοναί, αἱ Ἐκκλησίαι καὶ πᾶν χριστιανικὸν ἱερόν, ἢ ἀγαθοεργὸν ἰδρυμα δύνανται νὰ ἔχωσι βακούφια, δηλαδὴ κτήματα ἐν πλήρει κυριότητι ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ ἀναπαλλοτριώτου. Δὲν δύνανται ὅμως οὔτε τὰ μουσουλμανικὰ, οὔτε τὰ ἡμέτερα ἰδρύματα νὰ ἔχωσι τὴν νομὴν κτήματος ἀφιερωμένου εἰς ἕτερον ἰδρυμα, ὅταν τὸ ἀφιέρωμα ἦναι ἐκ τοῦ εἶδους τῶν ἰδζαρετεϊνλοῦ, δηλαδὴ ἐξ ἐκείνων τῶν ὁποίων ἐπιτρέπεται ἡ τῆς νομῆς ἐκχώρησις εἰς τρίτον· πρῶτον, διότι

ὁ νόμος ἀπαγορεύει ρητῶς τὴν ἀφιέρωσιν μόνῃς τῆς νομῆς κτήματος, οὔτινος ἢ κυριότης ἀνήκει εἰς ἄλλον καὶ δεύτερον διότι ἡ νομὴ τῶν ἀφιερωμένων κτημάτων εἶναι μᾶλλον μακροχρόνιος ἐνοικίασις γινομένη ὑπὸ τὸν ὄρον, ἵνα, ἐν περιπτώσει μεταβιβάσεως αὐτῆς ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον δι' ἀγορᾶς, δωρεᾶς, ἢ κληρονομίας, πληρόνωνται εἰς τὸ ἴδρυμα εἰς ὃ ἀνήκει ἡ κυριότης τοῦ κτήματος δικαιώματα μεταβιβάσεως, ἐν δὲ τῇ περιπτώσει καθ' ἣν ὁ νομεὺς ἤθελεν ἀποθάνει ἄκληρος, ἡ νομὴ ἐπανέρχεται εἰς τὸ εἰρημένον ἴδρυμα. Ἐάν λοιπὸν ἐπιτρέπεται εἰς τὰ ἱερά καὶ ἀγαθοεργὰ ἴδρύματα ν' ἀποκτῶσι τὴν νομὴν τῶν βακουφικῶν κτημάτων ἀλλήλων, θὰ προέκυπτε κατάστασις, καθ' ἣν τινὰ ἐξ αὐτῶν θὰ ἐζημιούοντο μεγάλως ἄνευ ἰδιαιτέρως τινὸς ὠφελείας τῶν ἄλλων διότι τὰ ἔχοντα τὴν κυριότητα τοῦ κτήματος ἴδρύματα θὰ ἐστεροῦντο τῶν δικαιωμάτων τῆς μεταβιβάσεως καὶ θὰ ἀπέβαλλον διὰ παντός τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἴδωσι μίαν ἡμέραν τὴν νομὴν ἐπανερχομένην εἰς αὐτά, ἅτε δὴ τοῦ ἀποκτήσαντος τὴν νομὴν ἴδρύματος, οὔτε πωλοῦντος κατ' ἀρχὴν, οὔτε ἀποθνήσκοντος.

Ἐν τούτοις πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πλεῖσται μοναὶ ἔχουσι τὴν νομὴν πολλῶν τοιούτων κτημάτων, ἀγορασθέντων διὰ χρημάτων αὐτῶν, ἢ δωρηθέντων αὐταῖς, καὶ ἐπειδὴ, ὡς εἴρηται, δὲν ἐπιτρέπεται, οὔτε ἡ ἀφιέρωσις τῆς νομῆς οὔτε ἡ ἐγγραφή αὐτῆς εἰς ὄνομα τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, τὰ κτήματα ταῦτα εἶναι ἐγ-

γεγραμμένα εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα τρίτων προσώπων, παρ' ὧν λαμβάνεται συνήθως ἀντίγραφον εἰκονικότητος.

8η Κατηγορία.

Δημόσιαι γὰρ ἐγγεγραμμένοι εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα τρίτων. Ὅ,τι ἐρρέθη περὶ τῶν εἰς ὀνόματα τρίτων ἐγγεγραμμένων βακουφικῶν κτημάτων, συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων γαιῶν. Δηλαδή ἐπειδὴ ἡ μὲν κυριότης τῶν δημοσίων γαιῶν ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον, ἡ δὲ νομὴ αὐτῶν ἐκχωρεῖται εἰς ἰδιώτας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὄρους, ὑπ' οὗ καὶ τὰ βακουφικά κτήματα, καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἄμεσος αὐτῶν ἀπόκτησις ἐκ μέρους τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὅσαλις λοιπὸν ἀγοράζεται ἢ δωρεῖται ἡ νομὴ τοιούτων εἰς τὰς Ἐκκλησίας, ἀνάγκη νὰ ἐγγράφονται εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα φυσικῶν προσώπων.

KINΔYNOI

οὗς διατρέχουσιν ἐν γένει τὰ μοναστηριακὰ κτήματα καὶ μέτρα
ληπτέα πρὸς ἀποσόβησιν
αὐτῶν.

Οἱ κίνδυνοι οὗτοι εἶναι δύο εἰδῶν: κίνδυνοι ἀπορρέοντες ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν τίτλων, δι' ὧν τὰ κτήματα ταῦτα κατέχονται, ἢ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τίτλου· καὶ κίνδυνοι προερχόμενοι ἐκ τῆς ἀμελείας, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τῆς κακῆς πίστεως τῶν διαχειριζομένων αὐτά.

Καὶ πρῶτον περὶ τῶν κινδύνων τῶν ἀπορρέοντων ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τίτλου τῆς κυριότητος ἢ τῆς κατοχῆς.

ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην αἱ ὀκτώ κατηγορίαι τῶν μοναστηριακῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων ἀνάγονται εἰς τρεῖς μόνως τάξεις, ὧν ἡ πρώτη περιλαμβάνει πάσας τὰς γαίας τὰς προσκεκτημένας εἰς τὰς Μονὰς καὶ ἐγγεγραμμένας ἐν τῷ Γενικῷ Κτηματολογίῳ τοῦ Κράτους ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν (Κατηγορίαι α', β' καὶ γ') καὶ ἐν οἷς πρέπει νὰ συγκαταλεχθῶσι καὶ τὰ μουκατααλίδικα ἀστυκὰ κτήματα (Κατηγορία δ'). Ἡ δευτέρα τάξις περιλαμβάνει τὰ κτήματα τὰ ἀφιερωμένα εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα, ἧτοι τὰ βακούφια τῶν Ἐκκλησιῶν κλπ. Κατηγορία ε') καὶ ἡ τρίτη τὰ κτήματα ἐν γένει τὰ ἐγγεγραμμένα εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα τρίτων προσώπων (Κατηγορίαι ς', ζ' καὶ η').

Πρώτη τάξις. Τὰ ἐν τῷ Γενικῷ Κτηματολογίῳ τοῦ Κράτους εἰς ὀνόματα τῶν Μονῶν ἐγγεγραμμένα κτήματα οὐδένα βεβαίως διατρέγουσι κίνδυνον ἀπωλείας, ὅταν αἱ ἐγγραφαὶ ᾖσι ἀρκούντως σαφεῖς διαλαμβάνουσαι μετὰ τῆς δεούσης εὐκρινείας, ἐκτὸς τῆς τοποθεσίας, καὶ τὰ σύνορα τῶν κτημάτων, καὶ ὅταν εὐρίσκωνται ἀπόγραφα τοιοῦτων ἐγγραφῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν μοναχῶν (καὶ ὁ σουρετλερί).

Δυστυχῶς ὁμῶς, πολλαὶ τῶν ἐγγραφῶν τούτων εἶναι λίαν περιληπτικαί· εἰδομεν μάλιστα τὸ ἀπόγραφον μιᾶς, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὅτι 12 μοναχοὶ τῆς Μονῆς ἀπολαύουσι πλήρους ἀσυδοσίας τῆς δεκάτης καὶ τῶν λοιπῶν φόρων χωρὶς νὰ μνημονεύῃ τῆς τοποθεσίας, τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν συνόρων τῶν γαιῶν τῶν κατεχομένων ὑπ'

αὐτῶν, ἧτοι τῶν γαιῶν ἐφ' ὧν δεόν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ἀσυδοσία. Ἐπίσης ἐν ἰλάμιον ἐπέχον τόπον ἐγγραφῆς καὶ ἐπιδικάζον εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς τοῦ Σουμελᾶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τραπεζοῦντος κτήματά τινα ὡς ἀνέκαθεν ἀνήκοντα αὐτοῖς, ἀναφέρει μόνον τὴν τοποθεσίαν τῶν κτημάτων τούτων, περὶ δὲ τῶν συνόρων αὐτῶν λέγει ἀπλῶς, ὅτι ταῦτα εἶναι γνωστὰ παρὰ τοῖς κατοικοῖς.

Πρὸς ἐξάλειψιν τῆς ἁριστίας ταύτης καὶ διὰ νὰ παύσωσιν εἰς τὸ ἐξῆς αἱ ἐν λόγῳ γαίαι οὗται ἔρμαιον τοῦ τυχόντος, δεόν αἱ Μοναὶ νὰ περιορίσωσιν αὐτάς διὰ τοίχων, χανδάκων, ἢ ἄλλου εἴδους φραγῶν συντάττουσαι συγχρόνως καὶ ἀκριβῆ αὐτῶν χάρτην· πρὸς δὲ τούτοις ὀφείλουσι νὰ δρᾶνται πάσης παρουσιαζομένης εὐκαιρίας, ἵνα προσπορίζωνται γραπτῶς καὶ ἐπισήμως ἀποδείξεις τῶν συνόρων αὐτῶν, τὰς ὁποίας νὰ φυλάττωσι καλῶς μετὰ τῶν σχετικῶν ἀπογραφῶν καὶ λοιπῶν τίτλων. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἀναφέρεται καὶ ἐν τῷ μαζβατᾶ τῶν δύο Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωματίων τῷ ὑπεβληθέντι εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην τῇ 21 Ἰουνίου 1281 (186..), εἶναι οὐ μόνον πιθανὸν ἀλλὰ καὶ βέβαιον, ὅτι πολλὰ ἀπόγραφα ἐγγραφῶν τοιοῦτων γαιῶν ἢ καὶ ἰλάμια καὶ λοιπὰ ἐπίσημα ἐγγραφα εἰς αὐτοὺς ἀναφερόμενα ἀπωλέσθησαν ἕνεκα διαφόρων καιρικῶν περιστάσεων καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τὰς πολλάκις λαβούσας χώραν ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Ρούμελῃ, εἶναι καλὸν νὰ προσκληθῶσιν αἱ Μοναὶ νὰ συλλέξωσι πάσας τὰς δυνατὰς πληροφορίας καὶ ἐνδείξεις, δι' ὧν καταστήσεται

δυνατὸν τοῖς Πατριαρχείοις νὰ προκαλέσωσιν ἀρμοδίως ἐρεῦνας ἐν τῷ Γενικῷ Κτηματολογίῳ τοῦ Κράτους καὶ ὅπου ἀλλαχοῦ δεῖ πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ἐγγραφῶν καὶ λοιπῶν ἀντιγράφων αὐτῶν.

Τὰ εἰς τὸ ἔθνος ἀνήκοντα μουκαταα-Μιδικα ἀστρικά κτήματα, ἤτοι αἱ Ἐκκλησίαι, τὰ σχολεῖα, τὰ νοσοκομεῖα, τὰ νεκροταφεῖα κλπ. τὰ κείμενα ἐπὶ βακουφικῆς (ἢ δημοσίας) γῆς ἀνηγγέρθησαν πάντα δυνάμει αὐτοκρατορικῶν φερμάνιων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐνὸσφ ὑφίστανται καὶ λειτουργοῦσιν, οὐδένα διατρέχουσι κίνδυνον ἀπωλείας. Ἐρειπούμενα ὅμως, ἢ παύοντα νὰ ὑπηρετῶσι τὸν σκοπὸν εἰς ὃν ὠρίσθησαν, δύνανται μετὰ πρῆλευσιν χρόνου νὰ διαφιλονεικηθῶσι παρὰ τρίτων. Πρὸς πρόληψιν ὅθεν τοῦ κινδύνου τούτου εἶναι ἀνάγκη νὰ φυλάττωνται καλῶς τὰ φερμάνια αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ὑπάρχωσιν ἀπωλεσμένα τοιαῦτα φερμάνια καὶ μάλιστα νεκροταφείων ἐγκαταλελειμμένων ἢ οἰκοδομῶν ἡρειπωμένων, νὰ γίνωσιν αἱ δέουσαι ἐνέργειαι πρὸς λήψιν ἀντιγράφου αὐτῶν.

Δευτέρα τάξις. Τὰ χριστιανικά βακούφια διέπονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νόμου ὑπ' οὗ καὶ τὰ μουσουλμανικά. Κατὰ τὸν νόμον τούτον ἐν βακούφιον, διὰ νὰ ᾗναι ἔγκυρον, πρέπει πρῶτον ὁ βακουφναμὲς αὐτοῦ νὰ ᾗναι πρωτοκολλημένος ἐν τῷ ἀρμοδίῳ ἱεροδικαστηρίῳ, καὶ δεύτερον ὁ μουτεβελλῆς αὐτοῦ νὰ ᾗναι ἐφωδιασμένος διὰ τοῦ ἀπαιτουμένου βερατίου· διότι διὰ τοῦ βακουφναμὲ ἀποδεικνύεται ἢ ἐπὶ τοῦ ἀφιερωμένου κτήματος κυριότης τοῦ βακουφίου· ὁ δὲ μουτεβελλῆς εὐρισκόμενος εἰς ἄμεσον σχέσιν μετὰ δια-

φόρων ἀρχῶν ὀρεῖται νὰ ᾗναι ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένος παρ' αὐτῶν. Αὐτὸς συντάττει τοὺς τίτλους *ιντικὰλ* καὶ *φεραγάτ* ἐν περιπτώσει μεταβιβάσεως τοῦ διτελοῦς βακουφικοῦ κτήματος (ιδζαρετεῖν-λου) εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος κατόχου αὐτοῦ, ἢ εἰς τὸν ἀγοραστὴν ἐν περιπτώσει πωλήσεως· αὐτὸς ἐπίσης ἐνοικιάζει τὰ μονοιελῆ κτήματα (ιδζα-ρέι βαχηδελοῦ) καὶ συλλέγει τοὺς ιδζα-ρέδες τῶν διτελῶν (ιδζαρετεῖνλου), ἢ καταλαμβάνει ἐπ' ὀνόματι τοῦ βακουφίου τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ ἐκθέτει αὐτὰ εἰς δημοπρασίαν ἐν ἣ περιπτώσει ἤθελον καταστῆ μαχλούλια· αὐτὸς τέλος ἐκπροσωπεῖ τὸ βακούφιον ἐνώπιον τῶν δικαστικῶν καὶ λοιπῶν ἀρχῶν.

Ἐν τούτοις μετὰ λύπης παρατηρήσαμεν, ὅτι πολλὰ ἀφιερωτήρια (βακουφναμέδες) ἀκινήτων ἀνηκόντων εἰς τὸ βακούριον τῆς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ τοῖς τῶν Ἐθνικῶν Νοσοκομείων, ὅπερ ἰδρύθη κατὰ τὸ 1842 ὑπὸ τοῦ αὐτοδύμου Ἰ. Φάχρη, ἐλλείπουσι. Καίτοι δὲ εἶναι ἀνυμφίβολον, ὅτι τινὰ τῶν κτημάτων τούτων ἐκτίσθησαν, ἢ ἠγοράσθησαν μὲ χρήματα τοῦ βακουφίου, οὐδεὶς τίτλος ἀγορᾶς σώζεται ἐν τοῖς ἀρχείοις αὐτοῦ. Ὅπερ δὲ χεῖρον, τὸ βακούριον τούτο μένει ἄνευ μουτεβελλῆ ἐπιστήμως ἀνεγνωρισμένου ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Κάρταλη, διότι διωρίσθη μὲν μουτεβελλῆς ἑ κ. Ἰωάννης Ἀναττασιᾶδης ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐν χρήσει μουτεβελλικῆς σφραγίδος ἐγκεχαραγμένου ὀνόματος (Γιοβαννάκη), δὲν ἐζητήθη ὅμως μέχρι τοῦδε παρὰ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς ἢ ἐκ-

δοσις τοῦ ἀναγκαιοῦντος βερατίου. Ἐπίσης ἔλλειπει καὶ τὸ Ἰλάμι διὰ τοῦ ὁποίου τὸ ἐν Σταυροδρομίῳ Νεκροταφεῖον (τὰ μνήματα τοῦ Πέιογλου) ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀνήκον εἰς τὰ ἐθνικὰ Νοσοκομεῖα, ἤτοι εἰς τὸ βακούριον αὐτῶν καὶ ἐπετράπη νὰ δίδωνται σενέτια παρ' αὐτοῦ, ὡς λέγει σημειώσεις ἀρχαίου κώδικος τῶν ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, φέρουσα ἡμερομηνίαν 31 Αὐγούστου 1842. Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Ἰλαμίου τούτου ἔσται, πεποιθήμεν, λίαν ὠφέλιμος εἰς τὸ βακούριον, διὸ πρέπει νὰ ἀνατεθῆ, ὡς τάχος, εἰς ἀρμόδιον πρόσωπον ἢ ἀναζητήσις αὐτοῦ.

Ἡ δὲ ἔλλειψις τῶν βακουφναμέδων καὶ τῶν βερατίων τῶν μουτεβελλήδων παρέχει καθ' ἑκάστην πλείστας δυσχερείας εἰς τὴν διαχείρησιν τοῦ βακουφίου καὶ κωλύει τὴν κανονικὴν λειτουργίαν αὐτοῦ. Οὕτως, ὁσάκις ἢ Ἐφορία τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ζητεῖ παρὰ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Γενικοῦ Κτηματολογίου τοῦ κράτους (Δεφτερχανέ) ἐντυπα, ὅπως χρησιμεύσωσι κατὰ τὰς μεταβιβάσεις τῶν κτημάτων τοῦ βακουφίου ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον, αὕτη ἐρωτᾷ τίς ὁ Μουτεβελλής· ὅταν δὲ ὑποδεικνύηται ὁ μουτεβελλής, ζητεῖ τὸ βεράτι του. Ἐνεκα τούτου πᾶσαι αἱ πράξεις τοῦ βακουφίου ἐξακολουθοῦσι νὰ συντάσσωνται ἐπὶ ἀπλοῦ χάρτου καὶ νὰ σφραγίζωνται διὰ τῆς ρηθείσης σφραγίδος. Ἡ κατάστασις αὕτη ἀπαιτεῖ ταχεῖαν τὴν θεραπείαν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐταί, ἢ καὶ ἄλλαι ἔλλειψεις δύνανται νὰ παρουσιάζωσι καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν τὰ βακούφια, ἀ-

νάγκη, ὅπως ἐπιθεωρηθῶσι καὶ αὐτῶν τὰ ἔγγραφα καὶ ὑποδειχθῶσιν αἱ τυχόν ὑπάρχουσαι ἔλλειψεις πρὸς διόρθωσιν.

Τρίτη τάξις, ἤτοι κτήματα ἐγγεγραμμένα εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα φυσικῶν προσώπων. Περὶ ἑκάστης τῶν τριῶν κατηγοριῶν, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται ἡ τάξις αὕτη ὀφείλομεν νὰ ἀπαντήσωμεν ἰδιαιτέρως.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατηγορίαν τῶν καθρῶς ἰδιοκτήτων (σὴρφ μούλκ), φρονοῦμεν ὅτι ταῦτα ἐξασφαλίζονται ἐντελῶς κατὰ παντὸς κινδύνου—εἴτε ἐκ τῆς ἐν ἰσχύϊ Νομολογίας τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, καθ' ἣν ἡ κυριότης τῶν καθρῶς ἰδιοκτήτων ἀκινήτων δύναται νὰ ἀποδειχθῆ καὶ διὰ μαρτύρων, εἴτε ἐκ τῆς εἰκονικότητος τοῦ τίτλου, ἣτις ἀνοίγει στάδιον εἰς πικρὰν ἀδικίαν—ἐὰν οἱ εἰκονικοὶ κύριοι τῶν κτημάτων τούτων προσκληθῶσι νὰ ἀφιερῶσωσιν αὐτὰ (κάμωσι βάκφη) εἰς τὰς Μονὰς, καὶ τὰς Ἐκκλησίας, ἢ τὰ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα διὰ λογαριασμὸν τῶν ὁποίων κρατοῦσιν αὐτά. Διὰ τῆς ἀφιέρωσιν ἢ κυριότητος (ρεκαμπέ) μετὰ τοῦ δικαιώματος τῆς χρήσεως ἢ τῆς νομῆς (τεταρροῦφ) μεταβαίνει εἰς τὴν Μονὴν ἢ τὴν Ἐκκλησίαν, ἣτις δύναται νὰ ἐνοικιάζῃ αὐτὸ διὰ τοῦ Μουτεβελλή, ἢ νὰ κάμῃ οἰκονομικῶς ὅτι θέλει χρῆσιν αὐτοῦ. Τὸ κτήμα διὰ τῆς ἀφιέρωσιν καθίπταται ἀναπαλλοτρίωτον καὶ οὕτως ἀποσβεῖται καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ὑπὸ τῶν διεπόντων τὰ τῆς Μονῆς ἢ τῆς Ἐκκλησίας καταχρηστικῆς ἢ ἀσυμφόρου ἐκ-

ποιήσεως αὐτῶν, πάυει δὲ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος τοῦ κτήματος ἀπὸ ἐνὸς προσώπου εἰς ἕτερον. Καὶ ἐὰν δέ, ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν, τὸ ἀναπαλλοτριωτον θεωρηθῆ ὡς μειονέκτημα, καὶ τὸ μειονέκτημα τοῦτο δύναται νὰ μετριασθῆ διὰ τῆς προσθήκης ἐν τῷ ἀφιερωτηρίῳ τοῦ ὄρου τῆς ἀντικαταστάσεως (Ἰστιπτάλ), διὰ τοῦ ὁποίου παραχωρεῖται εἰς τὸν Μουτεβελλῆν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἀντικαθιστᾷ, φυλάττων ὠρισμένους τινὰς τύπους, τὸ ἀφιερωμένον κτῆμα δι' ἑτέρου· διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως ταύτης τὸ πρῶν ἀφιερωμένον κτῆμα ἀνακτᾷ τὴν ιδιότητα τοῦ μουλκίου καὶ ἐπομένως καθίσταται πάλιν ἐκποιήσιμον. Ἐν τοῖς τοιούτοις ἀφιερωτηρίοις Μουτεβελλῆς θὰ διορίζηται βέβαια ὁ κατὰ καιρὸν Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, ἢ οἱ ἐκάστοτε Ἐπίτροποι τῆς Ἐκκλησίας, Ναζίρης δὲ (Ἐφορος ἢ Ἐπόπτης) ὁ κατὰ καιρὸν Πατριάρχης διὰ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀφιερώματα ὡς καὶ διὰ τὰ τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, οἱ κατὰ τόπου Μητροπολίται δὲ διὰ τὰ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις καὶ τὰ τῶν ἐνοριακῶν Μονῶν.

Ὡς τύπος διὰ τὰ ἀφιερωτήρια ταῦτα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὁ βακουφναμὲς τῆς Σχολῆς τῶν ἀρρένων τοῦ Γαλατᾶ συνταχθεὶς πρὸ τινῶν ἐτῶν ὑπὸ τοῦ διασήμευ Ἱερονομομαθοῦς Ὁμέρ Χιλμῆ Ἐφέντη διατελοῦντος τότε Ἐβκᾶφ Μουφετισί, χρηματίσαντος δὲ βραδύτερον καὶ Προέδρου τοῦ Ἀκυρωτικοῦ. Τὸ κτίριον τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς ἡγορασμένον διὰ χρημάτων τῆς Ἐκκλησίας ἦτο γεγραμμένον εἰκονικῶς εἰς ὄνομα Γιακου-

μῆ Κάλφα τινός, προβεβηκότος τὴν ἡλικίαν. Οἱ διέποντες τὰ τῆς Σχολῆς, πρὸς πρόληψιν τῶν προβλεπομένων ἢ προεϊκαζομένων περιπλοκῶν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι, προσεκάλεσαν τὸν Γιακουμῆ Κάλφην νὰ παρουσιασθῆ εἰς τὸ Ἐβκᾶφ Μουφετισί καὶ νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ ὅτι ἀφιερῶ τὸ ἐν λόγῳ κτῆμα εἰς τὴν ρηθεῖσαν Ἐκκλησίαν καθιστῶν Μουτεβελλῆδες τοὺς κατὰ καιρὸν Ἐπιτρόπους αὐτῆς, Ναζίρην δὲ τὸν κατὰ καιρὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅπερ καὶ ἐποίησεν ὁ Γιακουμῆ Κάλφας. Ἐὰν θεωρηταί ὡς ἀτόπημα νὰ φέρονται ἐν ἐπισήμοις ἐγγράφοις, ὡς ἀφιερωταί, ἄνθρωποι οἵτινες οὐδὲν ἐξ ἰδίων προσέφερον, καὶ τοῦτο τὸ ἀτόπημα δύναται νὰ μετριασθῆ λαμβανομένης ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν γραπτῆς ὁμολογίας, ὅτι τὸ κτῆμα οὐ κρίστανται ὡς ἀφιερωταί ἦτο ἡγορασμένον διὰ χρημάτων τῆς Μονῆς ἢ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπειδὴ ὁ μόνος σκοπὸς δι' ὃν τὰ μουλκία θέλουσι μετατραπῆ εἰς βακούφια, εἶναι ἡ ἄρσις τῶν κινδύνων οὓς παρουσιάζει ἡ εἰκονικότης τῶν τίτλων, δι' ὧν μέχρι σήμερον κατέχονται, τὰ οὕτω μετατρεπόμενα κτήματα δύνανται νὰ μένωσιν ὡς ἀπλᾶ βακούφια, δηλαδὴ βακούφια μονοτελῆ (ἰδὲ ἀρεὶ βαχηδελοῦ), ἀνήκοντα κατὰ τε κυριότητα καὶ νομὴν εἰς τὴν Μονὴν ἢ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διαχειριζόμενα καθ' ὃν τρόπον διεχειρίζοντο καὶ ὅταν ἦσαν μουλκία, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὑπηρετοῦνται, ὡς καὶ πρὶν, εἰς ὃν ἦσαν προωρισμένα σκοπόν· ἀλλὰ δύνανται καὶ νὰ μεταβληθῶσιν, ὡς γνωστόν, εἰς διτελῆ (ἰδὲ ἀρετεϊνλοῦ), ἢ ται

δύναται νά ἀποσπασθῆ ἡ νομὴ αὐτῶν ἀπὸ τῆς κυριότητος καὶ νά πωληθῆ εἰς ἰδιώτας, τοῦθ' ὅπερ εἰς πολλὰς περιστάσεις θὰ ἦναι ἐπωφελέστερον εἰς τὰς Μονάς. Τὰ ἀπλᾶ ἤτοι τὰ μονοτελῆ βακούφια εἰσὶν ὅμοια πρὸς τὰς γαίας τὰς ἀνέκαθεν προσηρτημένας εἰς τὰς Μονάς καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν κείμενα κτήματα· ἀλλ' ἐν ᾧ ταῦτα κατὰ τὸν περὶ Γαιῶν Νόμον οὔτε πωλοῦνται, οὔτε ἀγοράζονται, ἐκείνων δύναται κατὰ τὸν σχετικὸν νόμον νά ἀποσπασθῆ, ἐν ἀνάγκῃ, ἡ νομὴ καὶ νά πωληθῆ, ὡς προεῖρηται.

Τέλος ἐν Κωνσταντινουπόλει πολλὰ Ἐκκλησίαι μεταξὺ τῶν ὁποίων πρώτη ἡ ἐν Βαλουκλῆ Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, κέκτηνται καὶ βακούφια καὶ μούλκια. Τὰ βακούφια, ὡς γνωστὸν ἀπὸ μουλκίων μετεβλήθησαν εἰς τοιαῦτα, δὲν βλέπομεν δὲ τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον τινὰ ἐξ αὐτῶν πρέπει νά ἐξακολουθῶσι μένοντα καὶ παρέχοντα συχνάκις πράγματα εἰς τοὺς διαχειριστὰς αὐτῶν, ὑποκείμενα δὲ καὶ εἰς τὸν κίνδυνον τῆς διὰ τῆς ἐκνικήσεως παντελοῦς ἀπωλείας. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ κίνδυνος τῆς ἐκνικήσεως δύναται νά παρουσιασθῆ καὶ μετὰ τὴν μετατροπὴν τοῦ μουλκίου εἰς βακούφιον, ἀλλὰ διὰ τὸ βακούφιον ὁ κίνδυνος οὗτος δὲν θὰ ὑφίσταται παρὰ μόνον κατὰ τὴν πρώτην δεκαπενταετίαν, ἐν ᾧ διὰ τὰ μούλκια ὑφίσταται σχεδὸν καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον ἕνεκα τῆς ἀνάγκης τῆς περιοδικῆς ἀνανεώσεως τοῦ τίτλου αὐτῶν.

Οὕτω, κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην, δύναται νά ἐξασφαλισθῶσι τὰ εἰς ὀνόματα τρίτων προσώπων εἰκονικῶς

ἐγγεγραμμένα τελείως ἰδιόκτητα κτήματα (μούλκια) τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν· δύναται δηλαδή νά ἐπιτευχθῆ ἔσκοπὸς διὰ πράξεως συμφώνου πρὸς τοὺς κειμένους νόμους, ἄνευ θορύβου τινός, ἢ παρενοχλήσεως οὐδενός, καὶ δι' ἐλαχίστης δαπάνης, διότι διὰ τὴν ἀφιέρωσιν δὲν πληρώνεται κανὲν ἐκ τῶν δικαιοματίων ἢ τελῶν τῶν πληρωνομένων κατὰ τὴν ἀγοραπωλησίαν.

Ἐκτὸς τούτου ὑπάρχει καὶ ἕτερος τρόπος πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν τοιούτων κτημάτων, μὴ διαφέρων ὅμως κατ' οὐσίαν τοῦ πρώτου καὶ τὸν ὁποῖον ἀνέκαθεν μετεχειρίσθησαν πολλοὶ ἔφοροι καὶ ἐπιτροπὴ ἱερῶν καὶ ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων μετὰ πείρας ἅμα καὶ συνέσεως ἐνεργοῦντες. Ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνίσταται εἰς τὸ νά ἐγγράφηται τὸ κτῆμα εἰς τὸ ὄνομα ἑνὸς ἐπιτρόπου (Μουτεβελλῆ) τοῦ ἱεροῦ ἢ ἀγαθοεργοῦ ἰδρύματος μετὰ τὴν προσημείωσιν, ὅτι τὸ κτῆμα ἠγοράσθη διὰ νά χρησιμεύσῃ ὡς ἀφιέρωμα τοῦ ἰδρύματος, ὅπερ ἐπομένως θὰ ἔχη τὴν κυριότητα αὐτοῦ. Τρεῖς τοιούτους τίτλους ἀπηντήσαμεν μεταξὺ τῶν ἐσχάτως παραπεμφθέντων ἡμῖν ἐγγράφων· ὁ πρῶτος εἶναι ἐπίσημον πωλητήριο συντεταγμένον ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἱεροδικαστοῦ, ὑπὸ χρονολογίας 1206 καὶ διαλαμβάνον, ὅτι ὁ Μουτεβελλῆς τοῦ βακούφιου χανέ ἀβαρτζί (خان عوارجی) τῆς ἐν Σμύρῃ Ρωμαϊκῆς κοινότητος ἠγόρασε διὰ χρημάτων εἰς τὸ βακούφιον ἀνηκόντων δύο μαγαζεῖα καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν τὰ μαγαζεῖα ταῦτα θέλουσιν ἀποτελεῖ εἰς τὸ ἐξῆς κτῆμα τοῦ εἰρημένου βακούφιου. Ὁ δεύτερος εἶναι ἰδιω-

τικόν πωλητήριον υπό χρονολογίαν 1272, διαλαμβάνον ότι ο επίτροπος (Μουτεβελ- λης) του εν Σμύρνη Ἑλληνικοῦ Ἐθνικοῦ Νοσοκομείου ἠγόρασε διὰ λογαριασμὸν τοῦ Νοσοκομείου τούτου τὸ γεθίκιον οἰκίας, ὅπερ ἐγένετο οὕτως ἀφιέρωμα αὐτοῦ. Ὁ τρίτος εἶναι προσωρινὸς τίτλος ιδιοκτησίας υπό ἡμερομηνίαν 24 Ἰανουαρίου 1293 δοθεὶς παρὰ τῆς ἐν Σμύρνη εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ὅπως ἀνταλλαχθῆ βραδύτερον διὰ τοῦ ὀριστικοῦ τίτλου τοῦ παρὰ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Γενικοῦ Κτηματολογίου σταλητομένου καὶ διαλαμβάνει ότι ο ἐπίτροπος τοῦ ἐν Σμύρνη Ἑλληνικοῦ Νοσοκομείου ἠγόρασε δύο ἐργαστήρια μετὰ τοῦ γεθίκιου αὐτῶν διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς προσοδοφόρα κτήματα (ἀκάρ) τοῦ εἰρημένου νοσοκομείου καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν ὁ εἰρημένος ἐπίτροπος εἶναι κύριος τῶν ἐργαστηρίων τούτων.

Τὰ ἐν τοῖς δυτὶ πρώτοις τίτλοις ἀναφερόμενα κτήματα εἶναι καθαρῶς βακούφια τοῦ Νοσοκομείου· τὸ δὲ ἐν τῷ τρίτῳ ἀναφερόμενον δὲν ὀνομάζεται μὲν βακούφιον, καλούμενον ἀπλῶς προσδοφόρον κτήμα τοῦ Νοσοκομείου, ἀλλ' ἡ κυριότης του ἀποδίδεται εἰς τὸν Μουτεβελλῆν.

Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος τύπος τίτλου θὰ ἐπροτιμᾶτο τοῦ ἀνωτέρω ἀναφερομένου ἀφιερωτηρίου πάλιν δὲν ἔχομεν νὰ ἐνοχλήσωμεν ποτῶς τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν μουλκίων τῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν ἀρκεῖ δὲ νὰ σταλῆ εἰς τὰς κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικὰς καὶ μοναστηριακὰς ἀρχὰς ἐν ἀντίγραφον τοῦ

τίτλου τούτου καὶ διαταχθῶσιν ἕνα εἰς τὸ ἐξῆς φροντίζωσιν ὅπως αἱ τίτλοι τῶν υπό τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀγοραζομένων μουλκίων συντάσσωνται κατὰ τὸν τύπον τοῦ τίτλου τούτου.

Μεταβαίνομεν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν διτελῶν βακουφικῶν κτημάτων τῶν γεγραμμένων εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα τρίτων.

Τὰ πλεῖστα τῶν κτημάτων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησιῶν ἀνήκουσιν εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην. Μόνον τὰ Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα κέκτηνται ἄνω τῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ὧν τὰ 42 οἰκίαι τὰ δὲ 52 γήπεδα καὶ ἀγροὶ καὶ τὰ λοιπὰ ἐργαστήρια.

Ἐνεκα τούτου, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐπὶ τῶν κτημάτων τῆς κατηγορίας ταύτης κληρονομικὰ δικαιώματα εἶναι λίαν περιορισμένα καὶ κατὰ συνέπειαν αἱ περιπτώσεις μαχλουλίων συχνότεραι δι' αὐτὰ ἢ διὰ τὰ μουλκία, τὸ ζήτημα τῆς ἐξασφαλίσεως αὐτῶν ἀπησχόλητε πλεῖστον τὰ πνεύματα τῶν τῶν ἐθνικῶν πραγμάτων κηδομένων, διάφοροι δὲ προτάθησαν γνῶμαι ὧν αἱ σπουδαιοφανέστεραί εἰσιν αἱ ἐξῆς δύο: τὸ νὰ παρακληθῆ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰς Μονὰς, τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα ἡμῶν, ὡς ἠθικὰ πρόσωπα, ἔχοντα πάντα ὅσα καὶ τὰ φυσικὰ πρόσωπα δικαιώματα καὶ ἐπομένως δυνάμενα νὰ γίνωνται καὶ βακουφικῶν κτημάτων κάτοχοι (ἐμλάκι μεβ-κουφὲ μουτεσαρριφι) ἢ νὰ ζητηθῆ παρ' αὐτῆς ἡ μεταβολὴ πάντων τῶν βακουφικῶν κτημάτων τὰ ὅποια κατέχουσι σήμερον ἐμμέσως, δηλαδὴ δι' εἰκονικῶν τίτλων ἐπ' ὀνόματι τρίτων προσώπων

ἐγγεγραμμένων αἱ Μοναί, αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τὰ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα εἰς μουκατααλιδικά· φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ἐνεργεῖται ἐπίσημοι καὶ μὴ ἐγένοντο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων παρὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήτει, ὅτε μὲν ἐν τούτῳ, ὅτε δὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ πνεύματι, οὐδὲν ὁμοίως σχοῦται ὡς εἰλὸς ἀποτελεσμα. Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἠθικῶν προσώπων, οἷα ἐννοεῖ αὐτὰ ἡ ρωμαϊκὴ καὶ ἡ σημερινὴ εὐρωπαϊκὴ νομοθεσία, ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, καινοτομίαν ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῆς Αὐτοκρατορίας τοσοῦτον μεγάλην καὶ θίγει εἰς τόσον πολλὰ σημεῖα τὸν βακουφικὸν θεσμόν, ὥστε ἀποροῦμεν πῶς εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις θὰ προέβαινέ ποτε εἰς τοιαύτην ριζικὴν τροποποίησιν ἐπὶ μόνῃ τῇ ὑποδείξει τῶν Πατριαρχείων καὶ ἀπλῶς πρὸς ἐξασφάλισιν μοναστηριακῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν τινῶν κτημάτων ἡμῶν. Τούναντίον, εἰάν ποτε ἐκ γενικωτέρων λόγων ὀρρωμένῃ ἀπεφάσιζε νὰ παραδεχθῆ τὸν θεσμόν τῶν ἠθικῶν προσώπων, οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ ἐφρόντιζε συγχρόνως νὰ ἐπιφέρῃ εἰς αὐτὸν τοὺς ἀναγκαιοῦντας περιορισμούς, ὥστε νὰ τηρηθῆ ἀλώβητος ὁ ἐν ἰσχύϊ βακουφικὸς θεσμός.

Οὕτω, καὶ εἰάν ἀνεγνωρίζοντο αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι ὡς ἠθικὰ πρόσωπα, πάλιν θὰ ἀπηγορεύετο αὐταῖς νὰ ἀποκτῶσι δι' οἰουδήποτε τρόπου τὴν νομὴν κτήματος ἀφιερωμένου ἤδη εἰς μουσουλμανικὸν ἢ χριστιανικὸν ἰδρυμα, διότι ἀνευ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης θὰ κατηργεῖτο πλαγίως ἡ διάταξις τῆς βα-

κουφικῆς νομοθεσίας ἢ αὐστηρῶς ἀπαγορεύουσα τὴν εἰς ἰδρυμά τι ἀφιέρωσιν τῆς νομῆς κτήματος, οὔτινος ἢ κυριότης ἀνήκει εἰς ἕτερον ἰδρυμα, δηλαδὴ ἀφιερωμένου ἤδη. Ὡστε, κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην, εἶναι ἀντικρουματισμὸς, ὡς πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν, τὸ προσπαθεῖν πείσαι τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν, ἵνα ἀναγνωρίσῃ τὰς Μονὰς καὶ τὰς Ἐκκλησίας ὡς ἠθικὰ πρόσωπα ὑπὸ τὴν ἄνω ἐννοίαν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀξίωσις τοῦ νὰ μετατραπῶσιν εἰς μουκατααλιδικά πάντα ἰτὰ βκουφικὰ κτήματα, ἅτινα κατέχουσι σήμερον αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι δι' εἰκονικῶν τίτλων, δὲν φαίνεται πρῶσιάζουσα μεγάλας ἐλπίδας παραδοχῆς ἐκ μέρους τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως. Διότι, ἀφοῦ μετατραπῶσι τὰ σήμερον ὑπάρχοντα εἰς μουκατααλιδικά, αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ἀποκτήσωσι βεβαίως ἐν τῷ μέλλοντι νέα, τῶν ὁποίων ἐπίσης θὰ ζητηθῆ βραδύτερον ἢ μετατροπή. Καὶ ἐπειδὴ τὸ δικαίωμα τοῦτο δὲν δύναται νὰ χορηγηθῆ, ὡς εἶδος προνομίου εἰς μόνα τὰ ἡμέτερα ἱερὰ ἰδρύματα, αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, αἱ Συναγωγαὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ πρὸ πάντων τὰ μουσουλμανικὰ τεμένη καὶ λοιπὰ ἱερὰ καὶ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα, θὰ ἀποκτήσωσι τὸ αὐτὸ δικαίωμα, οὔτινος δὲν θὰ ὑπάρχη πλέον λόγος νὰ μείνωσιν ἐστερημένα τὰ φυτικά πρόσωπα καὶ οὕτως ἐντὸς βραχέως χρόνου πάντα τὰ διτελεῖ (ιδζα-ρετεινλοῦ) βακουφικὰ κτήματα, μουσουλμανικὰ τε καὶ χριστιανικά, θὰ μεταβληθῶσιν εἰς μουκατααλιδικά.

Εἶναι πάντη περιττὸν νὰ ἐξετάσωμεν ἂν ἡ τοιαύτη μετατροπὴ ἀντίκειται ἢ οὐ εἰς τὴν βακουφικὴν νομοθεσίαν, ἢ μᾶλλον ἂν δὲν ἀνατρέπη ἄρδην τὸν βακουφικὸν θεσμόν, καθὼς καὶ τὸ ἂν ἦναι ὅσον ὑποτίθεται ὠφέλιμον εἰς τὰ ἰδρύματα τὰ κτημένα τὴν νομὴν τῶν μετατρεπομένων κτημάτων. Ἄρκει μόνον νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι ἡ περὶ μετατροπῆς εἰς μουκατααλιδικὰ τῶν εἰς τὰς ἡμετέρας Μονὰς καὶ Ἐκκλησίας ἀνηκόντων διτελῶν βακουφικῶν κτημάτων ἄγει εἰς ἔριστικὴν καὶ γενικὴν λύσιν μεγάλου ζητήματος, τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ ἤμεθα τόσον ἀφελεῖς, ὥστε νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ προκαλέσωμεν ζητοῦντες τὴν ἐξασφάλισιν κτημάτων τινῶν ἡμῶν. Ἐάν ποτε ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἀποφασίσῃ νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ συμφόρου, ἢ μὴ, τῆς μετατροπῆς τῶν διτελῶν βακουφικῶν κτημάτων εἰς μουκατααλιδικὰ, θὰ πράξῃ τοῦτο βεβαίως ὁρμωμένη ἐκ γενικωτέρων καὶ σοβαρωτέρων λόγων.

Τί δέον λοιπὸν γενέσθαι; Ὡμεν πρακτικοί· διακρίνωμεν τὰ δυνατὰ τῶν ἀδυνατῶν καὶ ζητήσωμεν τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ — ἐάν καὶ ὅσον ἦναι ἐφικτὴ — ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν κειμένων νόμων. Ἐάν δὲ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσωμεν καινοτομίαν τινὰ, ζητήσωμεν τοιαύτην, ἣτις νὰ μὴ θίγῃ οὐσιώδη τινὰ διάταξιν τῆς βακουφικῆς νομοθεσίας.

Τὰς ἀρχὰς ταύτας λαμβάνοντες ὡς ὁδηγόν, προβαίνομεν εἰς γνωμάτευσιν ἐπὶ θέματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν μέγιστον σκόπελον τοῦ ζητήματος τῆς ἐξασφάλισεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἰδιῶν

κτημάτων, καθ' οὗ ἐθρῦσθησαν αἱ μέχρι τοῦδε ἐνέργειαι τῶν ἀρμοδίων καὶ εἰς τὴν θέαν τοῦ ὁποίου παρέλυσεν ἡ δραστηριότης τῶν ἀναλαβόντων νὰ ἐξεύρωσιν οἰανδήποτε λύσιν τοῦ ζητήματος. Ἄλλὰ πρὶν ἢ εἰπωμεν τί, καθ' ἡμᾶς, τὸ πρακτέον, ἀναθεωρήσωμεν τοὺς κινδύνους οὓς διατρέχει ἡ Μονὴ ἢ ἡ Ἐκκλησία, ἣτις μέσον εἰκονικοῦ κατόχου νέμεται διτελεῖς βακουφικὸν κτῆμα. Γνωστὸν ὅτι ἡ ἀπαλλοτριώσις τῶν τοιούτων κτημάτων δὲν εἶναι ἰσχυρὰ εἰμὴ ὅταν γίνηται ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου ὑπαλλήλου τοῦ βακουφίου καὶ ὅτι, ὅταν Μονὴ ἢ Ἐκκλησία τις θέλῃ νὰ ἀγοράσῃ ἢ νὰ προσκτήσῃται ὅπωςδήποτε κτῆμα τοιοῦτου εἴδους ἐκλέγει ἐν πρόσωπον, ὅπερ παρουσιάζεται εἰς τὸν ὑπάλληλον τοῦ βακουφίου ὡς ὁ πραγματικὸς ἀγοραστής, ὁ δὲ τίτλος τῆς κατοχῆς ἐκδίδεται εἰς ὄνομα αὐτοῦ, χωρὶς νὰ γίνηται ἢ ἐλαγίστη μνεῖα τοῦ ἀληθοῦς ἀγοραστοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ ὑπάλληλος ἐντελῶς ἀγνοεῖ. Κατὰ συνέπειαν ἐπισήμως ὡς κάτοχος τοῦ κτήματος δὲν θεωρεῖται, εἰμὴ ὁ εἰς οὗ τὸ ὄνομα συνετάχθη ὁ τίτλος· πᾶσα δὲ ἐξωθεν ἀξίωσις μὴ στηριζομένη ἐπὶ τίτλου καὶ διευθυνομένη κατὰ τοῦ κατόχου τούτου εἶναι ἀπαράδεκτος. Ὁ εἰκονικὸς λοιπὸν κάτοχος οὗτος δὲν ἔχει εἰμὴ μίαν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν ἀπέναντι τῆς Μονῆς ἢ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπομένως εὐχερέστατα δύναται νὰ σφετερισθῇ τὸ κτῆμα ἀρνούμενος, ὅτι τὸ τίμημα εἶχε καταβληθῆ ὑπὸ τῆς Μονῆς ἢ τῆς Ἐκκλησίας· δύναται μάλιστα καὶ νὰ ἐκποιήσῃ αὐτὸ χωρὶς νὰ ἔχη ἢ Μονὴ ἢ ἡ Ἐκκλησία μέσον τι διὰ νὰ

τὸν ἐμποδίσῃ. Τὴν ἀδικίαν ταύτην δύνανται νὰ διαπραξῶσιν ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατόν του, καθὼς καὶ πιστωταὶ αὐτοῦ ἐνεργοῦντες κατὰ τχεςιν καὶ προκαλοῦντες τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκποίησην τοῦ εἰς ὄνομα τοῦ ὀφειλέτου τοῦ ἐγγεγραμμένου κτήματος. Τέλος, τοῦ εἰκονικοῦ κατόχου ἀποθνήσκοντος ἀκλήρου, τὸ κτῆμα γίνεται μαχλούλιον καὶ ἡ νομὴ αὐτοῦ ἐπανέρχεται εἰς τὸ βακούφιον.

Πρὸς πρόληψιν τοῦ κινδύνου τοῦ δυναμένου νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κακῆς πίστεως τοῦ εἰκονικοῦ κατόχου, ἢ ἐκ μέρους τῶν κληρονόμων καὶ δικαιούχων αὐτοῦ, ἐθεωρήθη μέχρι τοῦδε ὡς ἐπαρκὲς μέτρον ἡ λήψις ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ εἰκονικοῦ κατόχου ἀντεγγράφου εἰκονικότητος, ἢ τοῦ ἐγγράφου, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἐν τῷ τίτλῳ ὡς πραγματικὸς κάτοχος ἀναφερόμενος ἀναγνωρίζει ὅτι τὸ κτῆμα ἠγοράσθη διὰ χρημάτων καὶ διὰ λογαριασμὸν τῆς Μονῆς ἢ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰκονικῶς φέρεται ἐν τῷ τίτλῳ. Καὶ πράγματι ἡ νομολογία τῶν τακτικῶν δικαστηρίων φαίνεται μέχρι τοῦδε ἀναγνωρίζουσα τὸ ἔγκυρον τῶν τοιούτων ἀντεγγράφων εἰκονικότητος. Ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τοῦ Ἐδικαφίου ἐδρεῦον δικαστήριον (τερτὶς Μαχκεμεσί) οὐδόλως ἀναγνωρίζει αὐτά. Κρίτοι δὲ ὑπάρχει αὐτοκρατορικὸς ἰραδὲς, ὁρίζων ὅτι αἱ περὶ εἰκονικότητος δίκαι εἰσὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, τὸ ἐν λόγῳ δικαστήριον τοῦ Ἐδικαφίου προβάλλει, ὅτι κατὰ τὸν νόμον πᾶσαι αἱ περὶ κυριότητος καὶ κατοχῆς βακουφι-

κῶν κτημάτων ἀγωγαὶ ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ, κηρύττει ἑαυτὸ ἀρμόδιον, ὁσάκις κακῆς πίστεως εἰκονικοὶ κάτοχοι βακουφικῶν κτημάτων ἀνηκόντων εἰς ἠθικὰ πρόσωπα κινῶσιν ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἠθικῶν τούτων προσώπων πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς ἐπεμβάσεως αὐτῶν. Ὡστε συμβαίνει σχεδὸν πάντοτε μία καὶ ἡ αὐτὴ δίκη νὰ δικάζηται συγχρόνως καὶ ἐν τοῖς τακτικοῖς δικαστηρίοις καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ τοῦ Ἐδικαφίου. Εἶναι ἀδήλον εἰσέτι τίς τῶν δύο θεωριῶν θὰ ὑπερισχύσῃ. Ἐὰν ἡ ἐκδίκαισις τῶν τοιούτων δικῶν ἀνατεθῇ ὀριστικῶς εἰς τὸ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τοῦ Ἐδικαφίου δικαστήριον, τὰ ἀντέγραφα εἰκονικότητος δὲν θὰ ἔχωσιν, εἰμὴ ἠθικὸν ἀπλῶς κύρος. Εἶναι ὁμοίως πολὺ πιθανώτερον αἱ δίκαι αὗται νὰ εἰσαχθῶσιν ὀριστικῶς εἰς τὸν κύκλον τῆς ἀρμοδιότητος τῶν τακτικῶν δικαστηρίων καὶ τότε ἡ χρησιμότης τῶν ἀντεγγράφων θὰ ἦναι πραγματικὴ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι ὀφείλουσι νὰ ἐξακολουθῶσι λαμβάνουσαι ἀντέγραφα εἰκονικότητος παρ' ἐκείνων εἰς τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων εἶναι ἐγγεγραμμένα διτελῆ βακουφικὰ κτήματα αὐτῶν. Τὰ ἀντέγραφα ταῦτα ὀφείλουσι νὰ ἦναι ὁμοιόμορφα συντασσόμενα καθ' ὀρισμένον τύπον· καθὰ δὲ πληροφρορούμεθα ὑπάρχει ἤδη ἐν τῷ ἀρμόδιῳ τμήματι τῶν Πατριαρχείων καθηρητισμένος τύπος τοιούτου ἐγγράφου, ὥστε δὲν ἔχομεν νὰ ὑπομνήσωμεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, εἰμὴ ὅτι τὸ μέτρον πρέπει νὰ ἦναι γενικὸν καὶ νὰ μὴ ἐξαιρεθῇ οὐδεὶς τῶν εἰκονικῶν κυρίων ἢ κατόχων

μοναστηριακῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων. Ἐπομένως καὶ τὰ μούλκια περὶ ὧν ἤδη ὠμιλήσαμεν, ἐνόσω ἐξακολουθοῦσι νὰ μένωσιν ἐγγεγραμμένα εἰς ὀνόματα τρίτων, πρέπει νὰ λαμβάνηται καὶ δι' αὐτὰ ἀντέγγραφον εἰκονικότητος.

Τὸ ἀντέγγραφον τῆς εἰκονικότητος πρέπει νὰ ἦναι ἔγγραφον ἰδιωτικὸν ἢ νὰ συντάσσεται ἐνώπιον τῆς ἀρμοδίας δημοσίας ἀρχῆς; Φρονοῦμεν ὅτι κατὰ τὰς περιστάσεις δύναται νὰ γίνηται καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐπὶ ἰδιωτικοῦ ἔγγράφου καλὸν θὰ ἦναι νὰ προσλαμβάνωνται πλείονες τῶν δύο μαρτύρων πρὸς μείζονα ἐξασφάλισιν τοῦ δικῆς λήψεως τοῦ ἔγγράφου τούτου ἐπιδιωκομένου σκοποῦ· πάντοτε δὲ πρέπει νὰ καταβάλληται μεγάλη προσοχὴ περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὡς εἰκονικῶν κυρίων ἢ κατόχων χρησιμευόντων προσώπων.

Ἐπάρχει γνώμη τις καθ' ἣν ἡ σύνταξις τῶν ἀντεγγράφων τῆς εἰκονικότητος ἐνώπιον δημοσίας ἀρχῆς θεωρεῖται ὡς ἀλυσιτελής εἰς τὰς Μονὰς καὶ τὰς Ἐκκλησίας, λόγῳ, ὅτι ἐν ἡ περιπτώσει ἤθελεν ἀποθάνει ἄκληρος ὁ εἰκονικὸς κάτοχος κτήματός τινος, τὸ βακούφιον διὰ τοῦ ἀντεγγράφου οὐτινος εὐκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἀντίγραφον θὰ εἶχε πρόχειρα καὶ ἀσφαλῆ τὰ μέσα τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἀδέσποτου (μαχλουλιγέτ) τοῦ κτήματος τούτου. Νομίζομεν τὸν φόβον τοῦτον ὅλως ἄτοπον· διότι τὸ βακούφιον διὰ νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν μαχλουλιον, πρέπει πρῶτον νὰ πληροφρηθῆ, ὅτι πρόσωπόν τι ἀπέθανεν ἄκληρον καὶ δεύτερον, ὅτι εἰς ὄνομα τοῦ

προσώπου τούτου ὑπῆρχεν ἐγγεγραμμένον κτῆμά τι βακουφικὸν διτελές. Παρὰ τοῦ καταγγελέως λαμβάνον νόξιν περὶ ἀμφοτέρων, τὸ μὲν πρῶτον ἐξακριβώνει δι' ἐξετάσεων ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ ἀποθανόντος ἐνεργουμένων, τὸ δὲ δεύτερον δι' ἐρευνῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Κτηματολογίου (Δεφτερχανέ) αἱ δ' ἐρευναι αὗται εἶναι τοσοῦτον εὐχερεῖς, ὥστε οὐδέποτε τὸ βακούφιον θὰ προτιμήτῃ ἀντ' αὐτῶν τὴν ἀναζήτησιν ἀντεγγράφου εἰκονικότητος ἐν τοῖς ἀρχείοις οἰουδήποτε συμβολαιογραφείου, καθ' ὅσον μάλιστα καὶ τὸ ἀντέγγραφον ἀνακαλυπτόμενον δὲν θὰ ἐχρησίμευεν, εἰμὴ πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἐγγραφῆς τοῦ ἐπισήμου τίτλου ἐν τῷ Δεφτερχανέ. Ἄλλως τε εἶναι πάντῃ ἀναξιοπρεπὲς καὶ ἀνοίκειον διὰ τὰ Πατριαρχεῖα νὰ ζητῶσι νὰ ἀποκρύψωσι τὸ ἀδέσποτον βακουφικὸν κτήματος καταστάντος πράγματι τοιοῦτου, ἔστω καὶ ἐξ ἀμελείας ὑποδεστέρας τινὸς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Οἱ ἀρμόδιοι πρέπει νὰ φροντίζωσιν ἐγκαίρως ἵνα ἐξασφαλίζωσι καλῶς τὴν ἐμπειστευμένην αὐταῖς μοναστηριακὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν κατὰ τῶν συνεπειῶν τῆς αὐστηρότητος τοῦ νόμου, ἐκλέγοντες τοὺς εἰκονικοὺς κυρίους μετὰ τῶν προσώπων τῶν κεκτημένων ὅσον τὸ δυνατόν πλείοτερα τέκνα. Ἄν δὲ καὶ οὕτω κτῆμά τι καταστῇ ἀδέσποτον, νὰ ὑποκύπτωσιν εἰς τὸν νόμον. Dura lex sed lex. Τί θὰ ἐλέγομεν, ἐάν κτῆμά τι ἀνήκον εἰς τὸ βακούφιον ἐκκλησίας τινὸς ἡμετέρας, ἐγένετο μαχλουλιον, (ὑπερ συχνάκις συμβαίνει), ἐτερόδοξος δὲ τις ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ προσεπάθει νὰ ἀποκρύψῃ τὸ πρᾶγμα;

Ὁ δεύτερος λοιπὸν κίνδυνος ὃν διατρέχουσι τὰ διτελῆ βακουφικά κτήματα, ἥτοι ὁ κίνδυνος τοῦ μαχ.λου.λιγ.ετ θὰ ὑφίσταται πάντοτε δυνάμενος μόνον νὰ μετρισθῆ διὰ τῆς ἐγγραφῆς τῶν μοναστηριακῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων εἰς ὀνόματα προσώπων κεκτημένων ὅσον οἶόν τε πολυμελῆ οικογένειαν.

Ταῦτα εἰσὶ τὰ μέτρα ἅτινα λαμβάνονται καὶ δύνανται νὰ ἐξακολουθῶσι νὰ λαμβάνωνται πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν διτελῶν βακουφικῶν κτημάτων τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τε τῆς κακῆς πίστεως τῶν εἰκονικῶν κατόχων αὐτῶν καὶ πρὸς πρόληψιν τοῦ μαχ.λου.λιου, μέτρα ἐπιτρεπόμενα ὑπὸ τῶν κειμένων νόμων, ἀλλ' ἀνεπαρκῆ βέβαια.

Εἶπομεν ἄνωτέρω, ὅτι τὰ μέτρα τὰ προτεινόμενα πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀνεπαρκοῦς τούτου ἀσφαλιστικοῦ συστήματος, ἥτοι ἡ ἀναγνώρισις τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς ἠθικῶν προσώπων ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἐν Εὐρώπῃ ἰσχύοντος δικαίου καὶ ἡ μετατροπὴ τῶν διτελῶν βακουφικῶν κτημάτων τῶν περιερχομένων εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῶν καὶ ἐγγραφομένων εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα τρίτων προσώπων εἰς μουκατααλίδικα εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνέφικτον. Τούτων κατὰ μέρος τιθεμένων, οὐδὲν ἄλλο μέτρον μένει πρὸς πρόληψιν τοῦ κινδύνου τοῦ μαχ.λου.λιου παρὰ τὸ ἄνωτέρω ὑποδειχθέν. Καθ' ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὸν ἐξ ἐνδεχομένης κακῆς πίστεως τῶν εἰκονικῶν κατόχων προερχόμενον κίνδυνον, κατὰ τούτου νομίζομεν, ὅτι δύναται μετὰ μεγάλων ἐλπίδων ἐπιτυχίας, νὰ προταθῆ εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν ἡ

λῆψις μέτρου, ὅπερ ἀποτελέσει μὲν καινοτομίαν ἐν τῇ νομοθεσίᾳ, ἀλλὰ καινοτομίαν μὴ θίγουσαν μηδεμίαν οὐσιώδη νομικὴν διάταξιν. Τὸ μέτρον τοῦτο συνίσταται εἰς τὸ νὰ παρακληθῆ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις νὰ ἐπιτρέψῃ ἵνα κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ εἰκονικοῦ τίτλου προστίθεται ἐν αὐτῇ ἡ σημείωσις, ὅτι τὸ κτῆμα ἡγοράθη χρήμασι τῆς δεῖνα Μονῆς ἢ Ἐκκλησίας. Ἡ σημείωσις αὕτη μόνον σκοπὸν θὰ ἔχῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν Μονὴν ἢ τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τῆς κακῆς πίστεως τοῦ εἰκονικοῦ κατόχου καὶ τοῦ ἀναξιοχρέου αὐτοῦ, δηλαδή δὲν θὰ ἰσχύῃ, εἰ μὴ κατ' αὐτὸ καὶ κατὰ τῶν πιστωτῶν του, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τοῦ βακουφίου, τὸ ὅποιον θὰ ἐξακολουθῆ ἀπολαῦον πάντων τῶν ἐκ τοῦ νόμου ἀπορρεόντων δικαιωμάτων αὐτοῦ, μὴ ἀναγνωρίζον ὡς κάτοχον, ἢ τὸν εἰς οὗ τὸ ὄνομα εἶναι ἐγγεγραμμένον τὸ κτῆμα καὶ ἐπανακτῶν αὐτὸ ἐν ἡ περιπτώσει ἢ θηλεν ἀποθάνει ἄκληρος. Ἐὰν ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις εὐδοκῆσῃ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν προσθήκην τοιαύτης τινὸς σημειώσεως εἰς τοὺς τίτλους τῶν ἐν λόγῳ κτημάτων, οὐδεὶς νόμος, νομίζομεν, παραβαίνεται, οὐδεὶς ζημιούται, μόνον δὲ ἡ κακὴ πίστις ὀριστικῶς προλαμβάνεται καὶ αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι ἀπαλλάσσονται τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὸ ὀχληρὸν σύστημα τῶν ἀντιγράφων τῆς εἰκονικότητος καὶ τῶν ἐπιζημιῶν συνεπειῶν αὐτοῦ.

Τέλος ὡς ριζικὸν μέτρον προτεινομεν πρῶτον, νὰ μὴ ἀγοράζωνται πλέον διτελῆ βακουφικά κτήματα, καὶ δεύτερον ὅσας παρῴσιαζεται εὐκαιρία νὰ πωλῶνται

τὰ ὑπάρχοντα τοιαῦτα ἢ νὰ ἀγοράζωνται ἀντ' αὐτῶν μούλκια.

Πολλὰ διτελῆ βακουφικὰ κτήματα καὶ μούλκια (ἴσως δὲ καὶ δημόσια γαῖαι) εἰσὶν ἐγγεγραμμένα εἰς ὄνομα Μαρίας Ἰωακείμ, ἢ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου ἐφ' ᾧ τιμᾶται ἢ εἰς ἣν ἀνήκουσιν Ἐκκλησία. Οὕτως ἐκ τῶν 174 κτημάτων τῶν καταγεγραμμένων ἐν τῷ Κώδικι τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων τὰ 128 εἶναι γεγραμμένα εἰς ὄνομα Μαρίας Ἰωακείμ, μόνον τὰ ὑπολειπούμενα 46 εἰς ὄνομα διαφόρων προσώπων. Ἐκ πρώτης ὄψεως νομίζει τις, ὅτι τὰ κτήματα ταῦτα εἶναι ἐγγεγραμμένα εἰς ὀνόματα ἰδανικῶν προσώπων· ἀλλ' ἐξετάσαντες ἐπληροφόρηθημεν, ὅτι ὁσάκις κτήματι ἐγγράφεται εἰς ὄνομα Ἁγίου, λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ φυσικόν τι πρόσωπον, φέρον τὸ αὐτὸ ὄνομα, ὅπερ καὶ θεωρεῖται, ὡς ὁ ἀληθὴς εἰκονικὸς κύριος ἢ κάτοχος, καὶ ἐν ἀνάγκῃ τὸ πρόσωπον τοῦτο παρουσιάζεται ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν. Οὕτω διὰ τὰ εἰς ὄνομα Μαρίας Ἰωακείμ ἐγγεγραμμένα κτήματα τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ὑπῆρχε πάντοτε ὑπ' ὄψιν γυνὴ τις ἐν Ὑψωμαθείοις, φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦτο, παρ' ἧς καὶ ἐλήφθησαν ἀντίγραφα εἰκονικότητος διὰ τὰ ἐν λόγῳ κτήματα. Ἐπειδὴ, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων, διὰ τὸ λυσιτελεῖς τῆς εἰκονικῆς ἐγγραφῆς οἱ εἰκονικοὶ κάτοχοι ὀφείλουσι νὰ ἔχωσιν ἄλλα προσόντα παρὰ τὴν συνωνυμίαν μετὰ τοῦ Ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι καλὸν νὰ διαταχθῶσιν ἢ προτραπῶσιν οἱ ἀρμοδιοὶ, ἐν, ὅταν ἔχωσιν ἀνάγκην εἰκονικοῦ κα-

τόχου, παύσωσι τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ ζητῶσι πρόσωπα συνώνυμα τῷ Ἁγίῳ τῆς Ἐκκλησίας, φροντίζωσι δὲ νὰ εὐρίσκωσι πρόσωπα κεκτημένα τὰ ἀναγκαιοῦντα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ κτήματος προσόντα.

Συνοψίζοντες ὅσα περὶ τῶν διτελῶν βακουφικῶν κτημάτων εἶπομεν, ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι ὀφείλουσι νὰ κατέχωσι τὰ τῆς κατηγορίας ταύτης κτήματα ὑφ' οὓς καὶ τὰ φυσικὰ πρόσωπα ὄρους· μηδεμίαν τροποποίησιν τῶν ἔρων τούτων, ἢ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορροόντων βαρῶν νὰ ζητηθῇ παρὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, καθ' ὃ ἐκ τῶν προτέρων γνωστοῦ ὄντος, ὅτι ἔσται ἀπαράδεκτος· νὰ παρακληθῇ δὲ μόνον ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις νὰ προστατεύσῃ τὰς Μονὰς καὶ τὰς Ἐκκλησίας (ἰδίᾳ δὲ τὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως) κατὰ τῆς ἐνδεχομένης κκῆς πίστεως τῶν εἰκονικῶν κατόχων τῶν κτημάτων αὐτῶν διὰ τῆς ἀνωτέρω ὑποδειγθείσης προσθήκης (ἢ δι' οἰουδήποτε ἄλλου τρόπου) εἰς τοὺς τίτλους.

Μένει νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν δημοσίων γαιῶν τῶν ἐγγεγραμμένων εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα τρίτων. Γνωστόν, ὅτι ὅπως εἰς τὰ διτελῆ βακουφικὰ κτήματα ἢ μὲν κυριότης ἀνήκει εἰς τὸ βακούφιον, ἢ δὲ νομὴ εἰς φυσικόν τι πρόσωπον, οὕτω καὶ εἰς τὰς δημοσίας γαίας ἢ κυριότης ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος, ἢ δὲ νομὴ εἰς τοὺς ἰδιώτας. Κατὰ συνέπειαν, ὅ,τι ἐρρέθη περὶ τῶν διτελῶν βακουφικῶν κτημάτων φαίνεται ἐφαρμοζόμενον ἀκριβῶς καὶ εἰς τὰς δημοσίας γαίας δηλα-

δὴ αἱ ὑπὸ τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀποκτώμεναι δημόσιαι γαῖαι πρέπει νὰ ἐγγράφονται εἰκονικῶς εἰς ὀνόματα φυσικῶν προσώπων καὶ νὰ θεωρῶνται ὡς μαχλούλια, ὅταν ὁ εἰς οὗ τὸ ὄνομα εἶναι ἐγγεγραμμέναι ἀποθνήσκῃ ἄλλῃρος. Ἐν τούτοις ἕνεκα τῆς διαφορᾶς, ἣτις ὑπάρχει μεταξύ τῶν βακουφίων καὶ τῶν δημοσίων γαιῶν ὡς πρὸς τὸν χρόνον καὶ τοὺς ὅρους τῆς παραγραφῆς, καὶ ἐπειδὴ τὸ Κράτος, ὅπερ δὲν διαθέτει τὰ τῶν βακουφίων, οὕτε ἐπιφέρει τροποποίησιν τινὰ εἰς τὰ ἀνέκαθεν περὶ αὐτῶν κεκανονισμένα, διαθέτει κατὰ βούλησιν τὰ περὶ τῶν δημοσίων γαιῶν, ὅτε (πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν) ἀνεφάνη κατὰ πρῶτον τὸ ζήτημα τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων, ἢ Αὐτοκρατορικῆ Κυβέρνησις ἐποίησεν οὐ μικρὰν διάκρισιν μεταξύ τῶν βακουφικῶν καὶ τῶν δημοσίων γαιῶν τῶν δι' εἰκονικοῦ τίτλου εἰς χεῖρας τῶν μοναχῶν εὐρισκομένων καὶ ἐπὶ μὲν τῶν πρώτων ἀπήτησε νὰ ἐφαρμοσθῶσιν αὐτῆρῶς οἱ περὶ βακουφίων νόμοι, περὶ δὲ τῶν δευτέρων ἀπεφάνθη μὲν, ὅτι ὑπόκειται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ περὶ γαιῶν Νόμου, παρεδέχθη ὁμοῦς συγχρόνως, ὅτι ἐκεῖναι αἱ γαῖαι, αἵτινες ἀρχαίῳθεν παραχωρηθεῖται εἰς τὰς Μονὰς δυνάμει τίτλου ταποῦ γεγραμμένου εἰς ὄνομα αὐτῶν καὶ τῶν Ἡγουμένων των καὶ ἐπὶ πληρωμῇ μουδζιλὲ ἤτοι προκαταβολικοῦ τέλους, ἐξακολουθοῦσι σήμερον νὰ καλλιεργῶνται ὑπὸ τῶν Μοναχῶν, θὰ μένωσιν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Μονῶν, ἀνανεουμένων τῶν τίτλων (ταποῦ) αὐτῶν ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἡγουμένων των δωρεάν (ἄρα 3ην παρά-

γραφον τῆς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 18 Σεπτεμβρίου 1284 καὶ Δζεμαζι-ούλ-εβέλ 1282 ἐκθέσεως τῆς ἐν τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ συστάσεως εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς). Ἐπίσης περὶ τῶν δημοσίων γαιῶν ἄς αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι κατέχουσιν αὐθαιρέτως, ἤτοι ἄνευ νομίμου τίτλου, ἀπεφάνθη, ὅτι καὶ ταύτας θὰ ἐξακολουθῶσι νὰ νέμονται αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι, παρεχομένου αὐταῖς δωρεάν τίτλου ταποῦ ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἡγουμένων των, ἐὰν ἡ κατοχὴ των ὑπερβαίῃ τὰ δέκα ἔτη, ἤτοι τὸν χρόνον τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου περὶ Γαιῶν ὀριζομένης παραγραφῆς (ἄρα 1ην παράγραφον τῆς αὐτῆς ἐκθέσεως). Ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς ἐν λόγῳ ἐκθέσεως ἐξάγεται, ὅτι ἀνέκαθεν Μοναί τινες κατεῖχον δημοσίας γαίας δυνάμει ταποῦ ἤτοι ἐπὶ πληρωμῇ τῆς ἀξίας τῆς νομῆς αὐτῶν (ἐπὶ προκαταβολικῷ τέλει, μουδζελὲ ἰλὲ) καὶ ὅτι ὁ τίτλος τῆς κατοχῆς ἦτο γεγραμμένος ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν καὶ τῶν Ἡγουμένων των. Ἐνεκα τοῦ λίαν περιορισμένου ἀριθμοῦ τῶν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν τεθέντων τίτλων μοναστηριακῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων, ἡμεῖς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀνεύρωμεν τοιοῦτόν τινὰ ἀρχαῖον τίτλον, εἴτε ἐν πρωτοτύπῳ, εἴτε συμφώνως πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκθέσεως ἀνανεωθέντα. Περιῆλθεν ὁμοῦς ἐξωθεν εἰς χεῖρας ἡμῶν ἀντίγραφον τίτλου ἰδιοκτησίας ἀγροῦ, ἀγορασθέντος ὑπὸ τῆς Μονῆς τῆς Παναγίας τῶν Κουκουσιῶν, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Νεοκαιταρείας, ἐν ᾧ ἀναφέρεται ὡς κάτοχος (μουτεσαρρίφ) ἐπ' ὀνόματι τοῦ ρωμαϊκοῦ Μοναστηρίου ὁ Ἡγούμενος αὐτοῦ Προκόπιος καὶ ἐπὶ λέξει: Μουτε-

σαρριφι: Ροῦμ Μοναστηρί ναμηνα ὀλα-
ράκ μουτεβελλησή Προκόπιος (: متصرفي
روم مناصري امام اولاد متوليني بروقوبوس)

Ὁ τίτλος οὗτος φέρει χρονολογίαν
Αὐγούστου 1309 (1893), εἶναι δηλαδή
νεώτατος, ἐξ οὗ συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ ἐν
τῇ ἐκθέσει ἀναφερομένη τάξις καὶ συνή-
θεια ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ ὑφίστα-
ται. Ἦκούσαμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ
Σμύρνης ὑπάρχουσι δημόσιαι γαῖαι γε-
γραμμένοι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπ' ὀ-
νόματι τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καίτοι
πολύ προσπαθήσαντες, δὲν κατώρθωσα-
μεν νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν ἀλήθειαν.
Τὰ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης τε-
λευταίως σταλέντα ἔγγραφα εἶναι ἀντί-
γραφα τίτλων κτημάτων τελείως ἰδιο-
κτῆτων (μουλκίων) καὶ διτελῶν βακου-
φικῶν.

Τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐξα-
σφαλίσεως τῶν μοναστηριακῶν καὶ ἐκ-
κλησιαστικῶν ἡμῶν κτημάτων εὐκολύ-
νει οὐχὶ ἡ ἐρμηνεία, ἣν ἡμεῖς ποιούμεθα
τῶν κειμένων νόμων καὶ ἣτις εἶναι πολ-
λάκις ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι *tirée par
les cheveux*, ἀλλ' ἡ ἀκριβὴς ἀντίληψις
τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐννοεῖ καὶ ἐφαρμόζει
αὐτοὺς ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις·
δι' ὃ φρονοῦμεν ὅτι ὁ ἐν λόγῳ τίτλος
ἐνέχει πολὺ μείζονα σπουδαιότητα ἢ τὰ
πλέον σπουδαιοφανῆ ἡμῶν ἐπιχειρήμα-
τα. Ἐὰν ἡ φράσις: *Ροῦμ μοναστηρί
ναμηνα ὀλαράκ* προστίθεται εἰς πάν-
τας τοὺς τίτλους δημοσίων γαιῶν, ἀγο-
ραζομένων ὑπὸ τῶν Μονῶν καὶ ἐγγρα-
φομένων εἰς ὄνομα τοῦ Ἠγουμένου αὐ-
τῶν, τὸ ζήτημα τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν
τῆς κατηγορίας ταύτης γαιῶν τῶν Μο-

νῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι λελυμέ-
νον ἀνέκαθεν, ἢ μᾶλλον τοιοῦτον ζήτη-
μα δὲν ὑπῆρξέ ποτε ἐν τῷ πνεύματι τῶν
ἀρμοδίων ἀρχῶν. Καί, ἐὰν σήμερον,
ὑφίσταται, θὰ ἐγεννήθη βεβαίως ἐκ τῆς
ἀπροσεξίας ἢ τῆς ἀγνοίας μοναστηρια-
κῶν τινῶν ἀρχῶν, μὴ φροντισατῶν κατὰ
τὴν ἀνανέωσιν τῶν παλαιῶν τίτλων, ἢ
κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν νέων νὰ προσ-
τεθῇ ἐν αὐτοῖς ἡ ἐν λόγῳ φράσις «*ροῦμ
μοναστηρί ναμηνα ὀλαράκ*». Ἄλλ' ὑπάρ-
χουσι καὶ ἄλλοι τίτλοι ἐκτὸς τοῦ προ-
μνησθέντος φέροντες τὴν φράσιν ταύτην·
τοῦτο ἀγνοοῦμεν. Ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις
εἶναι λυπηρόν, ὅτι τὰ Πατριαρχεῖα ἐν-
τὸς 30—35 ἐτῶν δὲν κατώρθωσαν νὰ
σχηματίσωσι κώδικα, ἐν ᾧ νὰ ἦναι κα-
τακεχωρημένοι πάντες οἱ τίτλοι τῶν
ἀκινήτων κτημάτων τῶν Σταυροπηγια-
κῶν Μονῶν, μία δὲ ἀπὸ τὰς ἐπόψεις
ταύτας, οὐχὶ δ' ἤττον σπουδαία εἶναι
ἡ εὐκολία, ἣν θὰ παρεῖχεν ὁ Κώδιξ οὗ-
τος εἰς τοὺς ἐντεταλμένους νὰ ἀποφαν-
θῶσιν ἢ μεριμνήτωσι περὶ τῆς ἐξασφα-
λίσεως τῶν κτημάτων τούτων.

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἡ φράσις «*Ροῦμ
μοναστηρί ναμηνα ὀλαράκ*» δὲν ὁμοιάζει
πρὸς τὴν σημειωτὴν «*φιλάν μοναστηρὴν
ἀκτσεσι ἰλέ ἀλημηστήρ*» ἣν προτεινο-
μεν ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ νὰ
παρακληθῇ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνη-
σις νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ προστίθεται εἰς τοὺς
τίτλους τῶν διτελῶν βακουφικῶν κτη-
μάτων τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν·
διὰ τῆς δευτέρας ταύτης σημειώσεως
δὲν θὰ παύῃ, ὡς εἵπομεν ἤδη, ὁ εἰς οὗ-
τὸ ὄνομα εἶναι γεγραμμένον τὸ κτῆμα
τοῦ νὰ θεωρῆται διὰ τὸ βακούφιον ὡς

ὁ πραγματικὸς αὐτοῦ κάτοχος καὶ ἐπο-
μένως τὸ κτῆμα θὰ καθίσταται μαχλού-
λιον ἐν περιπτώσει τοῦ θανάτου αὐτοῦ
ἀκλήρου· διότι ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦτον θὰ
γίνηται ἡ προσθήκη. Τούναντίον ἡ φρά-
σις μοναστήρ ναμηνά ὀλαράκ, προστι-
θεμένη ἄνευ ὄρου τινός, δεικνύει, ὅτι ὡς
κάτοχος θεωρεῖται ἡ Μονή, ὁ δὲ Ἐγού-
μενος εἰς οὐ τὸ ὄνομα εἶναι ἐγγεγραμ-
μένον τὸ κτῆμα θεωρεῖται ὡς Ἐπίτρο-
πος αὐτῆς καὶ κατὰ συνέπειαν κατὰ τὸν
θάνατον αὐτοῦ δὲν γίνεται μαχλούλιον
ἀλλ' ὀφείλει ἡ Μονή νὰ ἐνεργήσῃ τὴν
ἐγγραφήν αὐτοῦ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ διαδε-
χθέντος αὐτὸν εἰς τὴν Ἐγουμενίαν τῆς
Μονῆς. Τί συμβαίνει ἀπὸ 30 ἐτῶν; δὲν
ἀπέθανε κανεὶς Ἐγούμενος εἰς ὄνομα
τοῦ ὁποίου ἦσαν ἐγγεγραμμένοι δημό-
σιαι γαῖαι, οὐχὶ πλέον εἰκονικῶς, ἀλλ'
ἐπιτροπικῶς (μοναστήρ ναμηνά) καὶ
ἂν ἀπέθανε τί ἀπέγειναν αἱ γαῖαι αὗται;
ἐνεγράφησαν εἰς ὄνομα τοῦ διαδόχου του
ἢ διεπιλονεικήθησαν ὑπὸ τῶν τοπικῶν
ἀρμοδίων ἀρχῶν ὡς μαχλούλια, καὶ ὡς
εἰ ἦσαν εἰκονικῶς γεγραμμένοι εἰς ὄνο-
μα τοῦ ἀποθανόντος; Εἰς τὰ; ἐρωτήσεις
ταύτας θὰ ἀπαντήσωσιν οἱ τίτλοι καὶ
τὰ ἀρχεῖα τῶν διαφόρων Σταυροπηγια-
κῶν καὶ ἐνοριακῶν Μονῶν καὶ ταῦτα
πρέπει νὰ μελετήσωσιν οἱ ἀρμοδίιοι πρὶν
ἢ προῶσιν εἰς ἐνεργεῖάν τινα παρὰ τῇ
Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει περὶ τῶν δη-
μοσίων γαιῶν τῶν διὰ κανονικῶν τίτλων
κατεχομένων ὑπὸ τῶν Μονῶν.

Ἐπειδὴ ἡ σύνεσις ἀπαιτεῖ, ἵνα περὶ
οἰουδὴποτε ζητήματος προκειμένου, μὴ
γίνηται περὶ αὐτὸ μάταιος, ἢ περιττὸς
πάταγος, μὴδὲ προκαλῶνται διαπραγμα-

τεύσεις καὶ συζητήσεις δυνάμεναι νὰ ἐπι-
φέρωσι παρεννοήσεις ἐχούσας ὡς συνέ-
πειαν τὴν ἐπιτκότητιν τοῦ ζητήματος καὶ
τὴν ἐπὶ μακρὸν ἀναβολὴν τῆς λύσεως,
ἧτις θὰ ἐπῆρχετο πολὺ ταχύτερον, ἐὰν
τὰ πράγματα ἀφίνοντο νὰ τρέξωσι τὸν
φυσικὸν αὐτῶν ροῦν, διὰ τοῦτο νομίζο-
μεν ὅτι καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐρευνῶν,
δὲν πρέπει νὰ διατυπωθῇ ἀμέσως οἰαδῆ-
ποτε πρότασις, ἢ ὑποβληθῇ αἰτήσεις τις
εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν,
ἀλλὰ νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ λύσις διὰ μερικῶν
ἐνεργειῶν προσκαλουμένων τῶν κατὰ
τόπους ἀρμοδίων ὑπαλλήλων ἵνα ἀνα-
νεώσωσι βεβηγηδὸν τοὺς ὑπάρχοντας τί-
τλους μετὰ τῆς συμφώνου πρὸς τὸν νό-
μον καὶ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ἀποδει-
χθησομένης προσθήκης. Ἄλλω; τε ἐν
τοιούτῳ διαβῆμα δύναται νὰ κάμῃ νὰ
ἀναγεννηθῇ τὸ ζήτημα τῆς ἐπιδόσεως
εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν κα-
ταλόγου τῶν κτημάτων τούτων μετ' ἀν-
τιγράφου τῶν τίτλων αὐτῶν καὶ νὰ πα-
ραπεμφθῇ, τὸ δὴ λεγόμενον, ἡ λύσις αὐ-
τοῦ εἰς τὰς ἐλληνικὰς καλένδας, διότι
ἀφοῦ ἐντὸς τριάκοντα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν
δὲν κατώρθωσαν τὰ Πατριαρχεῖα νὰ κα-
ταρτίσωσι τὸν κατάλογον τοῦτον, οὐδε-
μία ἀμφιβολία, ὅτι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν
θὰ κατορθωθῇ τοῦτο ἐντὸς βραχείου χρόνου.

Πολὺ πιθανὸν νὰ ὑπάρχωσι καὶ δημο-
σιαι γαῖαι ἐγγεγραμμένοι εἰκονικῶς
(δηλαδὴ χωρὶς νὰ ἐμπεριέχεται εἰς τοὺς
τίτλους αὐτῶν ἡ φράσις μοναστήρ ναμη-
νά) εἰς ὀνόματα Ἐγουμενῶν, Μοναχῶν
καὶ ἄλλων ἰδιωτῶν. Καὶ περὶ τούτων
οὐδεμία ἐνεργεῖα πρέπει νὰ γίνῃ, ἕως οὗ
νὰ διευκρινισθῇ τὸ ἀνωτέρω ζήτημα. Καὶ

ἐὰν μὲν τοῦτο λυθῆ ἐν τῷ πνεύματι ἐν ᾧ εἶπομεν, τότε πρέπει νὰ ἀνανεωθῶσιν οἱ τίτλοι τῶν τοιούτων γαιῶν προστιθεμένης εἰς τοὺς νέους καὶ τῆς φράσεως «Μοναστήρ ναμηναῖ δλαράκ.» Ἐὰν ἰδὲ λυθῆ κατ' ἐναντίον τρόπον, δηλαδή ἐὰν ἀποδειχθῆ ὅτι δὲν ὑπάρχει συνήθεια νὰ προστίθῃται ἢ ἐν λόγῳ φράσις εἰς τοὺς τίτλους τῶν δημοσίων γαιῶν, ἢ ὅτι ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐννοεῖ ὅτι ἡ φράσις αὕτη ὑπεμφαίνει ἐπιτροπείαν καὶ ὄχι εἰκονικότητα, τότε πρέπει νὰ ληφθῶσι καὶ περὶ τῶν δημοσίων γαιῶν τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ὑπεδείξαμεν διὰ τὰ διτελεῖ βρακουφικά κτήματα.

Μεταξὺ τῶν εἰκονικῶν τίτλων διτελεῶν βρακουφίων καὶ μουλκίων, οὗς διεξήλθομεν, ὑπάρχουσι τινες φέροντες χρονολογίαν ἀνωτέραν τῶν 30, 40 καὶ 50 ἐτῶν· τὰ πρόσωπα ἅτινα ἀναφέρονται ἐν αὐτοῖς ὡς εἰκονικοὶ κάτοχοι ἢ κύριοι πρὸ πολλοῦ ἐξέλιπον, ἀγνοεῖται δὲ τίνα ἦσαν καὶ ἂν ἀπῆκαν κληρονόμους ἢ μή· οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, ὅτι καὶ δημοσίων γαιῶν τοιοῦτοι τίτλοι θὰ ὑπάρχωσι. Περὶ τῶν τοιούτων πρέπει νὰ καταβάλωσιν ἰδιαίτεράν φροντίδα οἱ ἀρμόδιοι, ἵνα ἀνακαλύψωσι τοὺς κληρονόμους καὶ ἐνεργήσωσι τὴν ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν ἔκδοσιν νέων τίτλων. Συγχρόνως δὲ νὰ φροντίσωσιν ὅπως τὰ τοιαῦτα κτήματα, μουλκία, βρακουφία, ἢ δημόσια γαῖα, ἐνοικιάζονται ὑπὸ τῶν Μονῶν ἢ Ἐκκλησιῶν δι' ἐπισήμων ἐνοικιαστηρίων συμβολαίων, ὧν τὰ πρωτότυπα νὰ φυλάττωνται καλῶς μέχρις οὗ συμπληρωθῆ ὁ δι' ἐκάστην κατηγορίαν ἀπαιτούμενος χρόνος τῆς πα-

ραγραφῆς ἵνα αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι ἔχωσιν ἐν τῷ μέλλοντι πρόχειρον τὴν ἀπόδειξιν τῶν ἐπὶ τῶν κτημάτων τούτων δικαιωμάτων αὐτῶν. Οὐ μόνον δὲ τὰ ἐνοικιαστήρια συμβόλαια, ἀλλὰ καὶ αἱ περὶ ἐπισκευῆς ἄδειαι καὶ λοιπὰ σχετικὰ ἔγγραφα πρέπει ἐπίσης νὰ φυλάττωνται καλῶς. Ἄλλ' ὑπάρχουσι, φαίνεται, καὶ κτήματα, μουλκία, βρακουφία καὶ δημόσια γαῖα τῶν ὁποίων οἱ τίτλοι ἀπωλέστησαν πρὸ πολλοῦ, ὥστε τὰ τοιαῦτα κτήματα θεωροῦνται ὡς κατεχόμενα σήμερον ἄνευ ἐπισήμου τίτλου. Περὶ τῶν ἄνευ τίτλου κατεχομένων δημοσίων γαιῶν ἢ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα ἔκθεσις ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς παραγράφῳ ὀρίζει ρητῶς, ὡς εἶπομεν ἤδη, ὅτι ἐὰν αἱ τοιαῦται γαῖα κατέχωνται ἀπὸ δεκαετίας ὑπὸ τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν θέλουσιν ἀφεθῆ εἰς αὐτάς ἐκδομένου καὶ τίτλου ταποῦ εἰς ὄνομα τοῦ Ἡγουμένου των. Ὡστε περὶ αὐτῶν αὐτῶν οὐδεὶς κίνδυνος ὑπάρχει. Διὰ ἰσχυρότερον λόγον καὶ τὰ μουλκία τὰ κατεχόμενα ὑπὸ τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἄνευ ἐπισήμων τίτλων θὰ θεωρῶνται ὡς τελεία ἰδιοκτησία αὐτῶν μετὰ δεκαπενταετηνομήν, καὶ ἐπομένως θὰ δύναται νὰ ἐκδοθῆ τίτλος ἰδιοκτησίας ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἡγουμένων. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ τίτλου ὁ Ἡγούμενος δύναται νὰ ἀφιερῶνῃ (νὰ κάμνῃ βράκι) τὸ κτήμα καὶ οὕτω κανονίζεται καὶ ἐξασφαλίζεται ἡ θέσις τῶν τοιούτων κτημάτων.

Καθ' ὅσον ὁμως ἀφορᾷ εἰς τὰ ἄνευ τίτλου κατεχόμενα διτελεῖ βρακουφικά κτήματα ἐὰν ὑπάρχωσι τοιαῦτα ἢ ἐξασφάλις αὐτῶν εἶναι δυσχερεστέρα.

Καί πρῶτον, ἡ παραγραφή αὐτῶν εἶναι μακροχρονιωτέρη καὶ ὑποβεβλημένη εἰς αὐστηροτέρους ὄρους· δεύτερον δέ, ἐπ' αὐτῶν ἐφαρμόζεται μετὰ μείζονος αὐστηρότητος ἡ ἀρχή, ὅτι τὴν παραγραφήν δὲν δύναται νὰ ἀντιτάξῃ ἡ φυσικὸν πρόσωπον. Ἐνεκα τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν γενικὸν κανόνα περὶ τῶν κτημάτων τούτων, φρονοῦμεν δὲ ὅτι ἐπὶ ἐκάστης περιπτώσεως δεόν νὰ γίνηται ἰδιαίτερα ἐνέργεια ἀνάλογος τῶν περιστάσεων.

Ἐπάρχουσι κτήματα διαφόρων κατηγοριῶν, δηλαδή μούλκια, βγκούφια καὶ ἰσως καὶ δημόσια γαῖα, ἀγορασθέντα διὰ χρημάτων Ἀδελφότητων σκοπὸν ἔχουσῶν τὴν συντήρησιν Σχολῶν καὶ ἄλλων Φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, καὶ ἐγγραφέντα εἰς ὀνόματα ἰδιωτῶν δόντων ἀντέγγραφον εἰκονικότητος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Προέδρου ἢ ἄλλου ἐντολοδόχου τῶν Ἀδελφότητων. Ἐπειδὴ αἱ Ἀδελφότητες καὶ τὰ παρόμοια σωματεῖα δὲν εἶναι ἀνεγνωρισμένα ὑπὸ τοῦ νόμου, ἡ συνήθεια αὕτη πρέπει νὰ παύσῃ, τὰ δὲ ἀντέγγραφα εἰκονικότητος νὰ λαμβάνωνται ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ὑπάγεται τὸ ἴδρυμα, ἢ καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἰδρύματος αὐτοῦ, ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων. Οἰκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι καὶ τὰ ὑπάρχοντα σήμερον ἀντέγγραφα εἰκονικότητος πρέπει ν' ἀντικατασταθῶσι διὰ νέων συντεταγμένων καθ' ὃν λέγομεν τρόπον.

Τί ποιητέον περὶ τῶν ἀκινήτων τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἅτινα ταύτην τὴν στιγμὴν διαφειλονεικοῦνται, τυχόν, ὡς μαχλούλια, ἢ εἶναι πιθανόν

νὰ διαφειλονεικηθῶσιν ὡς τοιαῦτα, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ὁ εἰκονικὸς κύριος, ἢ κάτοχος αὐτῶν ἀπέθανεν ἄκληρος.

Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται πλέον περὶ ἐξασφαλίσεως, ἀλλὰ περὶ δικαστικοῦ ἀγῶνος, διὸ δὲν ἔχομεν νὰ ὑποδείξωμεν εἰ μὴ τὴν καλὴν ἐκλογὴν δικηγόρου καὶ ἐπιμέλειαν ἐκ μέρους τῶν ἀρμοσίων.

Δὲν ἀρκεῖ ἡ τακτοποίησις τῶν τίτλων, δι' ὧν αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι κατέχουσι τὰ ἀκίνητα αὐτῶν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἡ καλὴ καὶ πιστὴ διαχείρισις τῶν κτημάτων τούτων, διότι ἐκ τῆς ἀμαθείας, τῆς ἀμελείας, τῆς ἀφροσύνης, ἢ τῆς κκῆς πίστεως τῶν διαχειριζομένων αὐτὰ δύναται νὰ προέλθῃ, ἐπίσης μεγάλη ζημία ὡς καὶ ἐκ τῆς τῶν τίτλων ἀταξίας.

Πᾶσαι αἱ Σταυροπήγιοι Μοναὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν Πατριαρχείων καὶ οἱ Ἠγούμενοι αὐτῶν διορίζονται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ δὲ ἀποκαταστατικὰ τῶν Ἠγουμένων πατριαρχικὰ γράμματά εἰσιν οἰονεὶ ἀμφίβαρῃ συμβόλκια ἐμπεριέχοντα τοὺς ὄρους, ἐφ' οἷς οὗτοι περιβάλλονται τὸ ἡγουμενικὸν ἀξίωμα καὶ ἀνατίθεται αὐτοῖς ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας τῶν Μονῶν. Ἐπίσης καὶ αἱ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίαι διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τῆς περιουσίας τῶν Μονῶν καὶ ἄπασα ἡ περιουσία τῶν Ἐκκλησιῶν σύγκειται ἐξ ἀκινήτων κτημάτων. Καὶ ὅμως οὐδέποτε τὰ Πατριαρχεῖα ὑπῆρξαν εἰς θέσιν νὰ γινώσκωσιν οὔτε τὴν ἀξίαν,

οὔτε τὸν ἀριθμὸν καὶ ἢ τὴν τοποθεσίαν τῶν κτημάτων τούτων. Ἐξ ἀπλῆς μόνον φήμης, σπανίως δὲ καὶ ἐκ προσωπικῆς πείρας γινώσκουσιν οἱ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ὅτι ἡ δεῖνα Μονὴ εἶναι πλουσία, ἡ δὲ δεῖνα πτωχή, καὶ ὅτι ἡ ἄλλη διετέλει μὲν ἄλλοτε εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν, νῦν δὲ εὐρίσκειται εἰς παρακμὴν. Καὶ ἡ ἐλαχίστη γραπτὴ πληροφορία οὐδαμῶς ἀπήντα μέχρι ἐσχάτων. Ἄλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἀποτελεῖ φαινόμενον λίαν περίεργον καὶ δὴ καὶ ἀκατάληπτον ἐκ πρώτης ὄψεως, εἶναι ὅτι καὶ ἐπιχειρήσαντα πολλάκις τὰ Πατριαρχεῖα ἀπὸ τοῦ 1865, νὰ καταρτίσωσι Κώδικα τῶν Μοναστηριακῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων δὲν κατώρθωσαν τοῦτο μέχρι τοῦδε. Ἡ ἀναλγησία τῶν μὲν, αἱ ἰδιοτελεῖς ἴσως σκέψεις τῶν δέ, καὶ τὸ βραχυχρόνιον τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἄλλων φαίνονται οὐκ ὀλίγον συντελέσαντα εἰς τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεως. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι ἡ κυρία αἰτία τοῦ κακοῦ ἐγκοιταῖ ἀλλαγῶν, τουτέστιν εἰς τὴν ἔλλειψιν μονίμου καὶ ὑπευθύνου ἀρχῆς εἰς ἣν νὰ ἀνατεθῇ ἡ διεκπεραίωσις ἔργου ἀπαιτοῦντος χρόνον μακρὸν, ἐργασίαν ἐπίμονον καὶ γνώσεις ἰδικὰς. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἢ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον ἀπεφάσιζε νὰ προσκληθῶσι δι' ἐγκυκλίου οἱ ἀρμοδίοι, ἵνα στείλωσι καταλόγους καὶ ἀντίγραφα τῶν τίτλων τῶν κτημάτων τῶν Μονῶν ἢ ἐγκύκλιος ἀπεστέλλετο· ἀλλ' ὅτε μετὰ χρόνον μακρὸν, καθ' ὃν πολλαὶ συνέβαινον ἀλλαγαὶ ἐν τῷ ἰθύνοντι προσωπικῷ ἤρχοντο, αἱ ἀπαντήσεις, οὐδεὶς ὑπῆρχεν ὁ εἰδικῶς ἐντεταλμένος νὰ μελετήτῃ αὐτάς

καὶ νὰ τὰς μεταγράψῃ εἰς τὸν Κώδικα, ἐὰν ἦσαν ἀρκοῦσαι, ἢ ὑποδεικνύων, ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει, τὰς ἐλλείψεις τῶν νὰ ζητήσῃ τὴν συμπλήρωσίν των. Αἱ ἀπαντήσεις λοιπὸν παρεπέμποντο εἰς διάφορα γραφεῖα, ἐνθα ἐθάπτοντο μεταξύ τόσων ἄλλων ἐγγράφων, ὥστε μετ' ὀλίγον χρόνον δὲν ἦτο πλέον δυνατόν νὰ ἀνεύρη τις αὐτάς ἢ μετὰ μεγάλου κόπου. Ἐὰν ἦναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κώδιξ τῆς ἀκινήτου περιουσίας τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν—καὶ περὶ τούτου οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία—πρέπει νὰ σχηματισθῇ εἰδικὸν γραφεῖον εἰς ὃ νὰ συγκεντρῶνται πάντα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα καὶ ὅπερ θὰ ἔχῃ ἐντολὴν νὰ καταρτίσῃ καὶ νὰ φυλάττῃ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος Κώδικα. Δὲν διστάζομεν νὰ ἀποφανθῶμεν, ὅτι, ἐὰν ἅμα τῇ συστάσει, κατὰ τὸ 1888, τῆς ἐπὶ τῶν Μοναστηριακῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων διαρκοῦς Ἐπιτροπῆς, ἥτις ὑπῆρξε τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν τοῦ ζητήματος, συσταῖται καὶ τὸ γραφεῖον τοῦτο, μέχρι τοῦδε θὰ ἦτο κατηρητισμένος ὁ Κώδιξ. Ἄνευ εἰδικοῦ γραφείου λοιπὸν ἀδύνατος ὁ καταρτισμὸς τοῦ Κώδικος, ἄνευ δὲ τοῦ Κώδικος τὰ Πατριαρχεῖα οὐδέποτε θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐξαρκήσωσιν ἀποτελεσματικῶς τὸ δικαίωμα ἐπιβλέψεως ὅπερ κέκτηνται ἐπὶ τῆς περιουσίας πασῶν τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ νὰ προλάβωσι τὰς ἐξ ἄσυνέτου ἢ κακοβούλου διαχειρίσεως δυναμένης νὰ προκύψωσι ζημίας.

Τὸ γραφεῖον τοῦτο θὰ ἔχῃ συγχρόνως καὶ τὴν ἐντολὴν νὰ καταχωρίζῃ ἐν ἰδίαι-

τέροις βιβλίοις καὶ πάντα τὰ ἀποκατα-
στικά τῶν Ἡγουμένων Πατριρχικὰ
γράμματα, καθὼς καὶ τὰς περὶ τῶν μο-
ναστηρικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν κτη-
μάτων ἐγκυκλίους, τὰς ἀποφάσεις τῆς
ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Μικτοῦ Συμβου-
λίου καὶ πᾶν ἄλλο ἐπίσημον ἔγγραφο
ἐνδιαφέρον τὴν ἀσφάλειαν τῶν μοναστη-
ριακῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων.

Μετὰ τοῦ κατάρτισμοῦ τοῦ Κώδικος
τὰ Πατριαρχεῖα ὀφείλουσι νὰ ἐντείνωσι
τὴν ἐπὶ τῶν διαχειριστῶν τῶν μοναστη-
ριακῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων
περιουσιῶν ἐπίβλεψιν αὐτῶν καὶ νὰ πα-
ρέχῃσι συγγρόνως αὐτοῖς ἀποτελεσματι-
κωτέραν ἢ μέχρι τοῦδε ἀρωγὴν καὶ προ-
στασίαν, δεικνύοντα μείζονα προθυμίαν
καὶ δραστηριότητα ἐν ταῖς ἐνεργείαις αἱ
ἤθελε καταστήτῃ ἀναγκαῖα ἀναρροῶ-
τις αὐτῶν. Ἡ νῦν ὑφισταμένη ἐπιτροπὴ
καὶ τὸ συσταθιστόμενον εἰδικὸν γραφεῖον
ὄπερ ἔσται οἰονεὶ περὶ αὐτῆς, θέ-
λουσι συντελέσει μεγάλως εἰς τὴν πραγ-
μάτωσιν τοῦ διπλοῦ τούτου σκοποῦ.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ τὸ γρα-
φεῖον καὶ οἱ κατὰ τόπους διαχειρισταὶ ἔ-
χουσιν ἀνάγκην γραπτοῦ καὶ σταθεροῦ
ὁδηγοῦ πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἀπρόσκοπτον ἐκ-
πλήρωσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτοῖς ἐντο-
λῆς. Τῶν μοναστηρικῶν καὶ ἐκκλησια-
στικῶν κτημάτων ἄλλα μὲν ὡς ἐκ τοῦ
προορισμοῦ των, ἢ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ
τίτλου των, εἶναι ἀναπαλλοτριώτα· τοιαῦ-
ται εἶναι αἱ οἰκοδομαὶ αἱ χρησιμεύουσαι
ὡς Ἐκκλησίαι, Μοναί, Σχολεῖα κλπ.
καὶ τὰ προσοδοφόρα κτήματα τὰ προσηρ-
τημένα εἰς τὰς Μονὰς καὶ ἐγγεγραμμένα
ἐν τῷ Γενικῷ Κτηματολογίῳ τοῦ Κρά-

τους, ἢ τὰ ἀφιερωμένα ἀπ' εὐθείας εἰς
τὰς Μονὰς καὶ τὰς Ἐκκλησίας ἤτοι τὰ
βακούφια αὐτῶν. Ἄλλα ὅμως κατὰ τοὺς
νόμους τοῦ Κράτους εἶναι ἀπαλλοτριώ-
σιμα· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ εἰκονικῶς εἰς
ὀνόματα τρίτων γεγραμμένα καὶ τὰ ἄνευ
ἐπισήμου τίτλου κατεχόμενα· ἐν τούτοις
καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἀπεκτήθησαν
οὐχὶ ἐπὶ σκοπῷ κερδοσκοπικῆς μεταπω-
λήσεως, ἀλλ' ὅπως ὑπηρετῶσι διαρκῶς
εἰς τὴν συντήρησιν καὶ κανονικὴν λει-
τουργίαν τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλη-
σιῶν καὶ τὴν πραγμάτωσιν διαφόρων ἡ-
θικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν.

Πῶς λοιπὸν θὰ ἐξασφαλισθῶσιν αἱ
Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι καθ' οἷα σὸν ἴ-
ποτε ἀπαλλοτριώσεως τῶν τοῦ πρώτου
εἶδους κτημάτων των καὶ ἐν τίσιν περι-
στάτετι, διὰ τίνος λόγους καὶ κατὰ τί-
νας τύπους θὰ ἐπιτρέπηται ἡ ἀπαλλο-
τριώσις τῶν τοῦ δευτέρου εἶδους; Τί
ποιητέον πρὸς πρόληψιν τοῦ κινδύνου τοῦ
ν' ἀποκτήσῃσι τρίτα πρόσωπα δικαιο-
ματα ἐπὶ μοναστηρικῶν καὶ ἐκκλησια-
στικῶν κτημάτων καὶ ἰδίᾳ ἀγροτικῶν
διὰ τῆς παραγραφῆς; Τί πρὸς κώλυσιν
σφετερισμοῦ αὐτῶν παρὰ κακῆς πίστεως
γειτόνων; Τίνα μέτρα πρέπει νὰ λαμβά-
νῃται κατὰ τὴν ἐκμίσθωσιν εἰς τρίτους
τῶν μοναστηρικῶν κτημάτων πρὸς πρό-
ληψιν πάσης βλάβης μερικῆς, ἢ ἀπω-
λείας ὀλικῆς τῶν κτημάτων τούτων δυ-
ναμένης νὰ προέλθῃ ἐξ ἀμελείας, ἢ κα-
κοβουλίας τῶν μισθωτῶν; Τίνες καὶ εἰς
ποίας ἐποχὰς θὰ λαμβάνῃσι τὴν λογο-
δοσίαν τῶν τὴν ἀκίνητον περιουσίαν τῶν
Μονῶν διαχειριζομένων καὶ τίς ἡ εὐθύνη

τῶν περὶ τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἑλλειπῶν φαινομένων ;

Νομίζομεν, ὅτι πάντα ταῦτα πρέπει νὰ κανονισθῶσι δι' εἰδικῶν κανονισμῶν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ὁποίου θὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ διατάξεις τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς πείρας τῶν σημερινῶν χρόνων καὶ οἱ τοιούτου εἴδους ὑφιστάμενοι κανονισμοί.

Πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι ταῦτα λέγοντες οὐδεμίαν καινοτομίαν προτείνομεν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πρὸ αἰῶνος συλληφθέντος σχεδίου παρορμῶμεν, παραθέτομεν τὰς ἐξῆς περικοπὰς ἐκ Πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος, τὴν Μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ἀφορμὴν ἔχοντος, ἀλλ' ἐν προοίμῳ περὶ πασῶν τῶν σταυροπηγιακῶν Μονῶν πραγματευομένου, φέροντος δὲ ἡμερομηνίαν κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1798.

« Ταῦτα μὲν οὖν οἱ θεοὶ
» νόμοι ἀποφαίνονται περὶ τῶν ἱερῶν
» μοναστηρίων· τούτων δὲ τὰ μὲν τοῖς
» κατὰ τόπον ἐπιτετραμμένοις ἐνοριακά, τῆς προσηκούσης ἀρχιερατικῆς,
» ὡς εἰκόσ, ἐπ' αὐξήσει τυγχάνει ἐπιμελείας· μόνα δὲ τὰ τῆ σταυροπηγιακῆ καὶ ἀξία τετιμημένα οὐκ οἶδαμεν ὅπως πρὸ χρόνων πολλῶν παρημέληται. Καὶ δεόν, ὡς Θεοῦ ἐφορῶντος, διοικεῖσθαι αὐτὰ καὶ ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιμελείας τῆς ἀναλόγου ἀξιοῦσθαι, ὅπως τῶν ἐν αὐτῇ ἀγαθῶν τὰ μὲν ὑπάρχοντα διαμένῃ, περιποιῆται δὲ τὰ προσγενησομένα ἂν Τοιαύτην οὖν κατὰ νόμους τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπάντων τῶν σταυροπηγιακῶν ἡμῶν μοναστηρίων καθόλου φροντίδα

» κατεβάλλομεν, ἐπιτιθέμενοι, κατὰ
» κοινήν γνώμην καὶ συνοδικήν διάγνωσιν, ἱερὸν τόμον ἀποφαινόμενον συνωδῶ τοῖς ἱεροῖς νόμοις καὶ τοῖς ὡδε γραφομένοις περὶ τῆς ἐξῆς ἀρίστης διοικήσεως ἐκάστου σταυροπηγιακοῦ μοναστηρίου. . . . καὶ τῆς δυνατῆς ἀντιλήψεως καὶ ἀμέσου προστασίας αὐτῶν παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.
» Δεύτερον δὲ λόγῳ ὑποταγῆς ἀποδιδῶ καθ' ἕκαστον ἔτος ἀπαραίτητως γρόσια τριακόσια εἰς τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Τρίτον, ἕνα φυλάττωνται καταγεγραμμένα ἐν τῷ διωρισμένῳ Κώδικι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἅπαντα τὰ κτήματα καὶ ἀφιερῶματα αὐτοῦ καὶ τὰ χρέη καὶ τὸ τοῦ ἡγουμένου ὄνομα
» Ὅγδοον μηδεὶς τοῦ μοναστηρίου τούτου δύνηται πωλεῖν τοῦ λοιποῦ μοναστηριακὸν ὑποστατικὸν ἄνευ τῆς νομίμου εἰδήσεως τοῦ κατὰ καιρὸν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου».

Ἐπὶ τούτοις κατασπαζόμενοι τὴν παναγίαν δεξιὰν τῆς ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ ἐπικαλούμενοι τὰς θεοπειθεῖς Αὐτῆς εὐχὰς καὶ πατρικὰς εὐλογίας, διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ ὑικῆς ὑποκλίσεως,

Ἐν Κων]πόλει, τῆ 23 Δεκεμβρίου 1897.

Τῆς ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος
Τέκνα πειθήνα
Τὰ Μέλη Ὁ Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΙΘΥΝΟΣ

Διαφρονῶ ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν τῆς 8ης κατηγορίας κτημάτων ἤτοι τῶν δημοσίων γαιῶν, προτεινόμενα ἐν τῇ ἀνωτέρω ἐκθέσει μέτρα. Φρονῶ δηλαδή ὅτι περὶ τῶν δημοσίων γαιῶν δυνάμεθα νὰ ὑποδείξωμεν ἀπὸ τοῦδε τὸ ἐξῆς ἰριστικὸν μέτρον, ἤτοι νὰ παρακληθῆ ἡ Α. Α. Μεγαλειότης ὁ Σουλτάνος νὰ διατάξῃ ὅπως αἱ σήμερον ὑπὸ τῶν μοναχῶν κατεχόμενα δημοσία γαῖαι ἐγγραφῶσιν ἐν τῷ Δεφτερχανέ ὡς ἀνήκουσαι εἰς τὰς Μονάς, ὡς εἶχον διατάξει τοῦτο προηγούμενοι Σουλτάνοι διὰ τὰ τῆς κατηγορίας ταύτης κτήματα τῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν.

Ἐπειδὴ ὑπάρχει προηγούμενον παράδειγμα τοῦ τοιοῦτου μέτρου, τὸ δὲ Κράτος δύναται νὰ διαθέτῃ ἐλευθέρως περὶ τῶν δημοσίων γαιῶν, χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ βλάβη τις εἰς δικαιώματα τρίτων, οἷα ἐπέρχεται προκειμένου περὶ τῶν διτελῶν βακουφικῶν κτημάτων, φρονῶ ὅτι τοιαύτη παράκλησις καθυποδαλλομένη πρὸς τὸν Ἄνακτα παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔχει μεγάλαν ἐπιτυχίαν, γινομένη δὲ δεκτὴ ἢ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐκ παντὸς κινδύνου ἐξασφάλισιν τοῦ μεγίστου μέρους τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων, καθόσον τὰ πλείστα κτήματα τῶν Μονῶν εἶναι δημοσία γαῖαι.

Μόνον ἐν περιπτώσει καθ' ἣν δὲν ἤθελεν ἐπιτευχθῆ μήτε τοῦτο, μήτε ἡ ἔκδοσις τίτλων ἐπ' ὀνόματι μὲν τῶν Ἐγουμενίων, ἀλλ' ἐπιτροπικῶς διὰ τὰς Μονάς κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀνωτέρω ἐκθέσει ἀναφερομένην ἔννοιαν, φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ ζητηθῆ καὶ διὰ τὰς δημοσίους γαῖας ὅ,τι προτεινόμεν ἐν τῇ ἐκθέσει διὰ τὰ διτελεῖ βακουφικὰ κτήματα, δηλαδή νὰ ἐπιτραπῆ διὰ νόμου ἢ ἐν τοῖς ἐπ' ὀνόματι τῶν εἰκονικῶν κυρίων ἐκδιδομένοις τίτλοις προσθήκη ὅτι τὸ δεῖνα κτῆμα ἀνήκει εἰς τὴν δεῖνα Μονὴν ἢ Ἐκκλησίαν ὡς ἀγορασθὲν διὰ

χρημάτων αὐτῆς, προσθήκη, ἥτις νὰ ἐξασφαλίζῃ τὰς Μονάς κτλ. ἀπὸ τῶν ἐκ μέρους τῶν εἰκονικῶν κυρίων ἢ τῶν κληρονόμων καὶ τῶν πιστωτῶν αὐτῶν δυναμένων νὰ προέλθωσι παντοίων κινδύνων.

ΓΑΡΟΦΑΛΟΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ἐπισημειώσεις. Ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς κύριος Γεώργιος Τσάκος καίτοι προσκαλούμενος τακτικῶς δὲν προσῆλθεν εἰς τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς.

